БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 17 ноябрь Шанба
№ 220 (13.656). Баҳоси 3 тийин.

•ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ•

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президентининг Фармони

АСКАР ОНАЛАРИ ҚЎМИТАСИ ТАКЛИФЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Аскар оналари қўмитасининг, бошқа жамоат ташкилотлари ва фуқароларнинг ССЖИ Қуролли Кучларида қонунийликнинг, ССЖИ фуқаролари ҳарбий хизматни ўташ пайтида уларнинг ҳуқуқлари бузилаётганлиги масалалари хусусидаги, шунингдек тинч вақтда ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ҳалок ҳамда майиб бўлаётганлиги фактлари хусусидаги мурожаатномаси муносабати билан **қарор қиламан:**

1. Тинч вақтда ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ҳалокати ва майиб бўлиши сабабларини текширишнинг холисона ва тўлиқлигини тафтиш қилувчи махсус комиссия тузилсин.

Ўрток Ю. Х. Калмиков комиссия раиси этиб тайинлансин.

Комиссия таркибига ССЖИ ва Иттифоқдош жумҳуриятиларнинг халқ депутатлари, ССЖ Иттифоқи Прокуратурасининг, ССЖИ адлия вазирлигининг, Аскар оналари қўмитасининг, ССЖИ адвокатлар уюшмасининг, ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоялаш масалалари билан шуғулланувчи бошқа жамоат ташкилотларининг вакиллари киритилсин.

Ўрток Ю. Х. Калмиков комиссиянинг шахсий таркибини уч кун муддат ичида ССЖИ Президентига тасдиқ учун тақдим этсин.

Давлат идоралари ва ташкилотларининг раҳбарлари комиссиянинг сўровларига биноан зарур материалларни унга ўз вақтида юбориб турсин.

Комиссия ишининг натижалари ҳақида ССЖИ Президентига 1991 йилнинг 1 январигача маълумот берилсин.

ССЖИ Президенти аппаратининг ишлар бошқармаси ва ССЖИ Вазирлар Кенгашининг ишлар бошқармаси комиссиянинг ишлаши учун зарур шароитлар (бино, алоқа воситалари, транспорт ва шу кабилар)ни бериб қўйсинлар. Комиссия ССЖИ Президенти аппаратининг ишлар бошқармаси маблағи ҳисобидан пул билан таъминлансин.

2. ССЖИ Олий Кенгашига ҳарбий ислоҳот тўғрисидаги Қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш чоғида Аскар оналари қўмитасининг таклифларини кўриб чиқиш тавсия қилинсин.

3. ССЖИ Вазирлар Кенгаши:

Ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчилар тинч вақтда ҳарбий хизматни ўташ чоғида ҳалок бўлиши билан боғлиқ бўлган моддий зарар эвазига оилаларга товон тўлаш тўғрисидаги масалаларни бир ой муддатда кўриб чиқсин;

Муддатли хизматдаги ҳарбий хизматчиларнинг мунтазам таътиллари системасини жорий этиш тўғрисидаги таклифларни кўриб чиқсин.

4. ССЖИ Атом энергетикаси саноати вазирлигидан, ССЖИ Алоқа вазирлигидан, Россия Шарқидаги қурилиш бош бошқармасидан ва ССЖИ вазирлар Кенгаши ҳузуридаги махсус қурилиш бош бошқармасидан ташқари фуқаро вазирликлари ва идораларида халқ хўжалиги объектлари қурилишида ишлаб турган ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари) 1992 йилда тугатилсин.

Шу муносабат билан ССЖИ фуқароларини мазкур ҳарбий қурилиш отрядлари (қисмлари)га ҳақиқий муддатли ҳарбий хизматга чақириш 1991 йилнинг кузидан бошлаб тўхтатилсин.

Ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари) тугатилгандан кейин бўшаб қолган ҳарбий хизматчилар билан ҳарбий қурувчилар ССЖИ мудофаа вазирлигининг ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари)ни бутлаш учун юборилсин.

ССЖИ вазирлар Кенгаши ССЖИ Атом энергетикаси саноати вазирлигида, ССЖИ Алоқа вазирлигида, Россия Шарқдаги қурилиш бош бошқармасида ва ССЖИ вазирлар Кенгаши ҳузуридаги махсус қурилиш бош бошқармасида ишлаб турган ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари)ни тугатиш тартиби ва аниқ муддатларини 1991 йилнинг биринчи чорагида тасдиқласин.

5. ССЖИ Олий Кенгашининг Қонунчилик, Қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари, Мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари, ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари ҳамда ошкоралик ва гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари қўмиталарига манфаатдор идоралар билан биргаликда муддатли хизмат ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимояланишини кучайтиришга ҳамда ҳарбий Уставларнинг талабларига риоя этилиши учун командирларнинг масъулиятини оширишга қаратилган қонун ҳужжатларини ишлаб чиқишни жадаллаштириш таклиф этилсин.

ССЖИ Олий Кенгашининг ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари қўмитаси ҳарбий қисмларда дастлабки терговни ўтказилиши устидан прокурорлик назоратининг аҳволи тўғрисидаги масалани кўриб чиқсин.

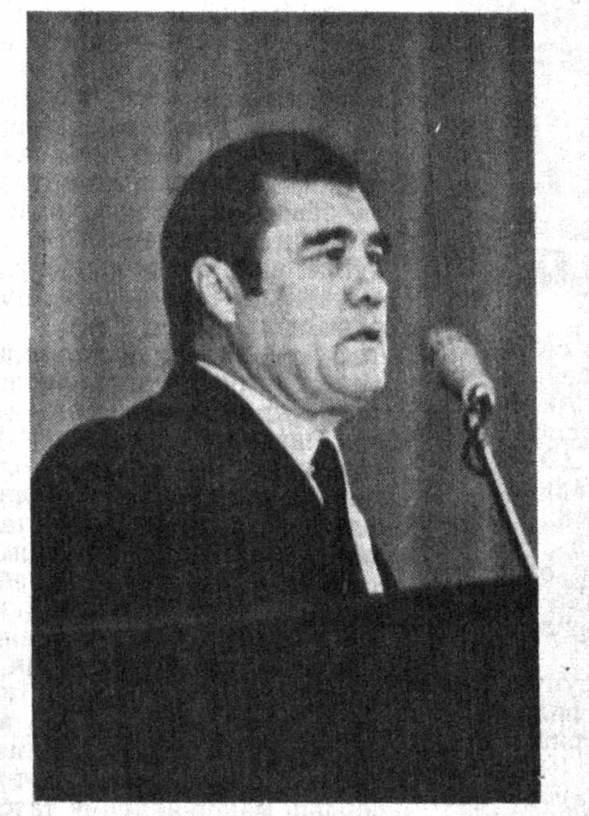
6. ССЖИ Адлия вазирлиги ССЖИ Мудофаа вазирлиги билан келишиб, тинч вақтда ҳарбий хизматни ўташ даврида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ўлими тўғрисидаги гувоҳномаларни расмийлаштириш тартибига ўзгартиш киритсинлар. Шу пайтгача берилган ҳужжатлар 1991 йилнинг 1 мартигача қайтадан расмийлаштирилсин.

7. ССЖ Иттифоқи Прокуратураси қочоқлик тўғрисидаги ҳамда ҳарбий хизматдан бўйин товлаш билан боғлиқ бўлган бошқа жиноятлар ҳақидаги фуқаролардан ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқлари камситилганлиги хусусида ариза тушган ишларни 1991 йил 1 январгача назорат тарзида кўриб чиқсин.

8. ССЖИ Мудофаа вазирлиги, ССЖИ Ички ишлар вазирлиги ва ССЖИ Давлат хавфсизлиги қўмитаси 1990 йил ноябрида кичик ва ўрта командирларнинг Бутуниттифоқ кенгашини ўтказиб, унда Уставга хилоф муносабатларнинг ва бошқа тарзда ҳуқуқ бузишларнинг олдини олиш масалаларини муҳокама қилсинлар.

ССЖ Иттифоқи Прокуратураси ССЖИ Қуролли Кучларида қонунларнинг ижро этилиши ҳамда ҳарбий хизматчилар ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташ вақтида уларнинг ҳуқуқларига риоя этилиши устидан назоратни кучайтиришга қаратилган аниқ чора-тадбирларни кўрсин.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президенти М. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль.
1990 йил 15 ноябрь.

Болалар тақдирига ҳамма масъул

Кеча Тошкентдаги Санъат саройида жумҳурият ўқитувчиларининг конференцияси ўз ишини бошлади. Бу анжуманни ўтказишдан мақсад нима? Конференция маориф муаммоларини ҳал этишга ўз таъсирини ўтказадими? Кетма-кет эълон қилинаётган имтиёзлардан кейин болалар тақдирига, келажагига масъуллик кучаядими? Ё буни навбатдаги хайру-эҳсон деб қабул қилинадими? Бу ва шунга ўхшаш саволлар ҳар бир виждонли кишини ўйлантириши шубҳасиз. Жумҳурият халқ таълими вазири К. Юсупов ўз маърузасида «Ўқувчиларимизни лаёқатсиз ўқитувчилардан асрай олмаяпмиз» деган ташвишли ҳолатни минбардан туриб айтди. Албатта, бу шунчаки таъриф эмас. Юракларга наштардек ботувчи калом бу. Бўлиб ўтган конференция ана шу наштарли сўзларни келгусида такрорланмаслигига кафолат берувчи қарорлар, кўрсатмалар қабул қилинишига ишонч туғдиради.

Сўз — конференция делегатлари ва унинг иштирокчиларига.

Н. АҲМЕДОВА — Тошкент шаҳридаги 41-мактаб директори, КПСС XXVIII съезди делегати:

— Биз бугун бир аччиқ сабоқни тан олишимиз керак. Ёшларимиз ўқишга қизиқмай қўйди. Бунинг учун айбни фақат уларга қўйиш тўғри бўлмаслигини ҳаммамиз сезиб турибмиз. Хатомизни тузатиш йўлларини излашдан эринмаслигимиз лозим. Дастлабки чора сифатида мактабимизда қобилиятли болалардан иборат 4 та синф очдик. Менимча, ихтисослашган синфларни 7-синфдан бошлаш керак. Ҳозиргидек, 10-синфдан эмас.

М. АЛИМАРДОНОВА — Қашқадарё вилояти, Нишон шаҳридаги 3-мактабнинг 10-синф ўқувчиси.

— Менимча, мактаб программалари жуда қийинлашиб, мураккаблашиб кетган. Бизларга ўқув ишлаб чиқариш комбинатлари умуман керак эмас, деб ўйлайман. Сабаб, бу жойни битирганлик гувоҳномаси ҳеч қаерда тан олинмайди. Ундан кейин, ўқув ишлаб чиқариш комбинатларида ўтиладиган дарслар меҳнат таълими, ижтимоий-фойдали меҳнат таълими дарсларида ҳам ўтилади. Такрорлаш нимага керак?

Мен бу йил биология фанидан ўтказилган олимпиадада жумҳуриятда биринчи ўринни олдим. Ўша олимпиадада менга Улуғбек номли стипендия беришни эълон қилишган эди. Ҳали-ҳануз олганим йўқ.

ШЕРБЎТАЕВ — Фарғона вилояти, Қува ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги раиси.

— Эҳтимол колхоз раисининг бу конференцияда иштирок этиши кимларгадир ғайритабиий туюлар. Лекин менинг ҳам ўз фикрларим ва қишлоқ мактабларининг жамоа хўжалиги билан узвий алоқаси бор. Сабаб, жамоа хўжалигимиз ҳудудида 8 та мактаб бор. Бу йил биз барча мактабларга 2 гектардан ер ажратдик. Бу майдонда мактаб жамоаси боғдорчилик ишлари билан шуғулланади. Энди мактаб директорлари ремонт масаласида сираям бош қотиришмайди. У ўзининг ўқув-тарбия ишлари билан шуғуллансин.

Мен кўпчиликни ажаблантириши мумкин бўлган бир масалани ўртага ташламоқчиман. Қизларимиз «билимли» бўлсалар-да, ҳаётга тайёр эмасликларини ҳаёт кўрсатиб бермоқда. Шунинг учун 7-синфдан бошлаб рўзғорга ўргатадиган дарс ўтиб бориш керак. Буни мактаб ўқитувчиларигина эмас, ҳурматли онахонларимиз ҳам ўтиши мумкин.

Фикрларни «Ёш ленинчи» мухбири Гули ЧЕҲРА ёзиб олди.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президентининг Фармони

«Ўзбекистон ССЖда ижроия ва бошқарув ҳокимияти тузилишини такомиллаштириш ҳамда Ўзбекистон ССЖнинг Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖ Қонунига биноан Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг таркиби тасдиқлансин.

Ўрток Исмоил Ҳакимович **Жўрабеков** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари — деҳқончилик-саноат комплексининг раҳбари этиб;

Ўрток Ўктам Қўчқорович **Исмоилов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — халқ истеъмоли моллари, савдо ва маиший хизмат комплексининг раҳбари этиб;

Ўрток Пўлат **Нўъмонов** Ўзбекистон ССЖ монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазири вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — қурилиш, транспорт ва алоқа комплекси раҳбари этиб;

Ўрток Раҳим **Ражабов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — машинасозлик комплекси раҳбари этиб;

Ўрток Эркин **Самандаров** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият комплексининг раҳбари этиб;

Ўрток Қайим Жалилович **Ҳаққулов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ёқилғи саноати, энергетика, кимё, металлургия комплексининг раҳбари этиб;

Ўрток Бахтиёр Султонович **Ҳамидов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — умумиқтисодий комплекс раҳбари этиб;

Ўрток Тоҳир Яҳёевич **Шарипов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ресурслар, моддий-техника таъминоти ва битимлар комплексининг раҳбари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 15 ноябрь.

ЁШ МЕЪМОРЛАР КЎРИК-КОНКУРСИ

Ўзбекистон меъморлари ёш архитекторлар лойиҳаларининг биринчи минтақа кўрик-конкурсини ўтказдилар. У 15 ноябрь куни Тошкентда очилди.

— Бу ерда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон меъморларининг қирққа яқин лойиҳаси намойиш этилган, — дейди Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси бошқарувининг аъзоси, ёшлар комиссиясининг раиси С. М. Сутягин. — Буларнинг ҳаммаси рақобатлаша оладиган лойиҳалардир. Уларнинг бир қисми ҳозирнинг ўзидаёқ амалга оширилган. Бу учрашувимиздан мақсад — бир-биримиздан ўрганиш, умумий муаммоларни муҳокама қилишдир. Чунки биз ўхшаш иқлим ва сейсмик шароитларда ишлашимизга тўғри келади. Бешта энг яхши меъморчилик лойиҳаси пул мукофотлари билан тақдирланади. Конкурснинг яна уч совриндори жумҳуриятлардан бирига ижодий сафар қилади. Минтақа конкурслари энди ҳар йили ўтказиб турилади.

Энг яхши 25 та лойиҳа эса кейинроқ Москвада намойиш этилади.

(ЎзТАГ мухбири).

«ПАХТАКОР» БИЛАН УЧРАШУВ

15 ноябрь куни Ўзбекистон комсомоли Марказий Қўмитасига жумҳуриятимизнинг етакчи командаси «Пахтакор» футболчилари ҳамда раҳбарлари ташриф буюрдилар.

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Носиров команда аъзоларини эришган катта ғалабалари билан қизғин табриклаб, келгуси йилда ҳам ўзининг кўп миллионли мухлисларини мамнун этишини тилади.

Сўнгра команда бош тренери Ф. Новиков сўз олиб команданинг мавсумолди режалари ҳақида қисқача гапириб берди. Жумҳурият Ёшлар ташкилотлари қўмитаси раиси, президентлик кенгаши аъзоси А. Саидов пахтакорчиларга ўзининг самимий тилакларини билдирди.

Учрашув сўнггида А. Носиров командага Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг Фахрий ёрлиғи, ҳамда эсдалик совғаларини топширди.

Учрашувда жумҳурият комсомоли Марказий Қўмитаси котиби А. Қодиров иштирок этди.

СУРАТДА: учрашув пайти.
М. АМИН суратлари.

Тошкент Давлат дорилфунуни—70 ёшда

Шундай саналар борки, у бир умр ёдингиздан чиқмайди. Хоҳлайсизми — йўқми, эслашга мажбурсиз. Чунки у сизга, яқин кишиларингизга ва яшаб турганингиз заминга ҳам ўз таъсирини ўтказган. В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат дорилфунуни ана шундай табаррук масканлардан. Ўрта Осиёга Октябрь инқилобининг биринчи қалдирғочи сифатида кириб келган турфа янгилик ҳам аслида шу эди. Шунга ҳам 70 йил бўлибди. Биз бу билим уммони ҳақида баҳоли қудрат ҳикоя қилиб келдик. Уммон эса, биласиз, ҳовучлаб олган билан тугамайди. Қолаверса, бу уммон шундай уммонки, олганинг сайин тўлаверади, кўпайса, кўпаядики, камаймайди. Илм деганлари ана шунақа бўлади. Илмли кишининг саховатпешалиги боиси ҳам шундан.

Дорилфунунда ўтказиладиган тантаналар муносабати билан мухбиримиз З. РИХСИЕВ илмий кенгаш аъзоси, ўзбек филологияси куллиёти декани, филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон ССЖ ФА мухбир аъзоси Иристой ҚЎЧҚОРТОЕВга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

ЯНГИЛАНИШ ИШТИЁҚИ

— Қисқа суҳбатда бутун 70 йиллик тарих — босиб ўтилган баланд-паст йўллар хусусида бир бошдан ҳикоя қилиш имкониятига эга эмасмиз. Қолаверса, дорилфунун тўғрисида шу кунгача турли сабаб ва байрамлар муносабати билан жуда кўп гаплар айтилган. Лекин бизга шу нарса яхши маълумки, Тошкент давлат дорилфунуни олий малакали кадрлар тайёрлаш бўйича йирик марказлардан бири. Шу билан бир қаторда, ҳаётимизнинг бошқа соҳаларида бўлгани каби, олий таълимда ҳам камчиликларга йўл қўйилди, шахсга сиғиниш ва турғунлик йилларининг совуқ эпкини бу соҳани ҳам четлаб ўтмади.

Иристой ака, 70 йиллик муносабати билан дорилфунун тўғрисида, ўзингиз бошқараётган ўзбек филологияси куллиёти тўғрисида муштарийларимизга нималар дея оласиз?

— Зайниддин, ука, дорилфунун катта даргоҳ. Ҳар бир куллиёти, ҳар бир кафедрасининг ўзи бир олам. Мен бу ерда ишлаётган ҳамкасбларимнинг ҳар қайсиси хусусида алоҳида илиқ сўзлар айтгим келади. Табиийки, филолог бўлганим учун ҳам жавобларим кўпроқ ўзбек филологияси куллиёти, филологик масалалар атрофида бўлади. Бошқа куллиётлар тўғрисида камроқ гапирганим учун мен шу куллиётларда ишлаётган ҳамкасбларимдан узр сўрайман. Филологик таълим, бу таълимга хос қувонч ва ташвишлар, режа ва умидлар тўғрисида айтиладиган гаплар бошқа куллиётларга ҳам у ёки бу даражада алоқадор деган ишонч менга тасалли беради.

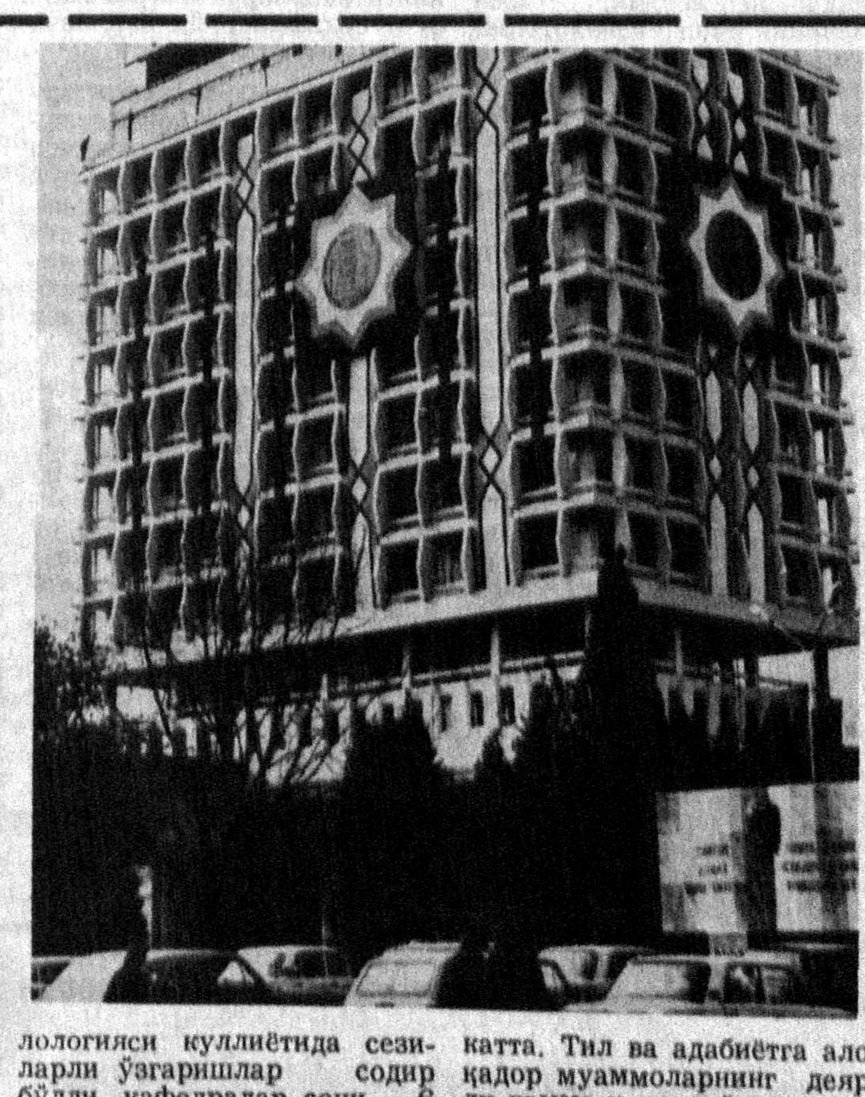
В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат дорилфунуни фақат жумҳуриятимизда эмас, балки бутун Иттифоқимизда йирик илмий ва таълим марказларидан биридир. Кейинги йилларда дорилфунуннинг хорижий мамлакатлар билан илмий ва ўқув амалий алоқалари кенг қулоч ёза бошлади. Илм масканимизда жаҳоннинг кўпгина мамлакатларидан келган ёшлар таълим олмоқда.

Байрам кунларида ҳамиша ўтган кунлар, таъбир жоиз бўлса, булоқбоши хаёлга келади, Ленин йўлланмаси билан Тошкентга келган рус олимлари И. А. Райкова, А. Э. Шмидт, А. Л. Бродский, Н. Г. Попов, Д. Н. Кашкарев, В. А. Смирнов ва бошқалар, маҳаллий зиёлилардан Мунаввар қори, А. Авлоний каби олимлар дорилфунуннинг ташкил топиши ва ривожланишида катта роль ўйнадилар.

ТошДД тарихи ўзида жумҳурият олий таълими тарихини мужассамлаштиради, десак хато қилмаймиз. Ўзбекистондаги олий ўқув юртларининг аксарияти Тошкент дорилфунунидан ажралиб чиққанлигини эслашнинг ўзиёқ бу фикрни тасдиқлайди. Мисол учун, ўз вақтида ТошДДдан ажралиб чиққан Тошкент политехника билимгоҳидан ўтган йили Тошкент машинасозлик олийгоҳи ажралиб чиқди. Шу маънода Машинасозлик олийгоҳини ТошДДнинг невараси дейиш мумкин. Тошкент давлат дорилфунуни эндиликда ҳовлиси фарзандлари, невара ва эваралари билан тўла пиру бадавлат хонадонни эслатади.

Юбилей — ўтмишга назар ташлаб олиш, ҳисоб-китоб қилиш учун қулай фурсат. Дорилфунун, шу жумладан, бизнинг куллиётимиз тарихида эслашга арзигулик воқеалар кўп. Филологик таълимнинг қарор топиши ва ривожланиши Е. Д. Поливанов, С. Е. Малов, К. К. Юдахин, А. К. Боровков, А. Н. Канонов каби рус олимлари, А. Ғуломов, Ғ. Каримов каби ўзбек олимларининг фаолияти билан боғлиқ.

Бугун биз дорилфунун таълими ривожига, шу жумладан олий филологик таълим тараққиётига катта ҳисса қўшган педагог олимларнинг номини ҳурмат билан тилга оламиз.

Сўнгги йилларда ўзбек филологияси куллиётида сезиларли ўзгаришлар содир бўлди, кафедралар сони 6 тадан 9 тага етказилди. Бу йил куллиёт кундузги бўлимининг ўзига 138 талаба қабул қилинди. Авваллари бу бўлимга 50 талаба қабул қилинарди, холос.

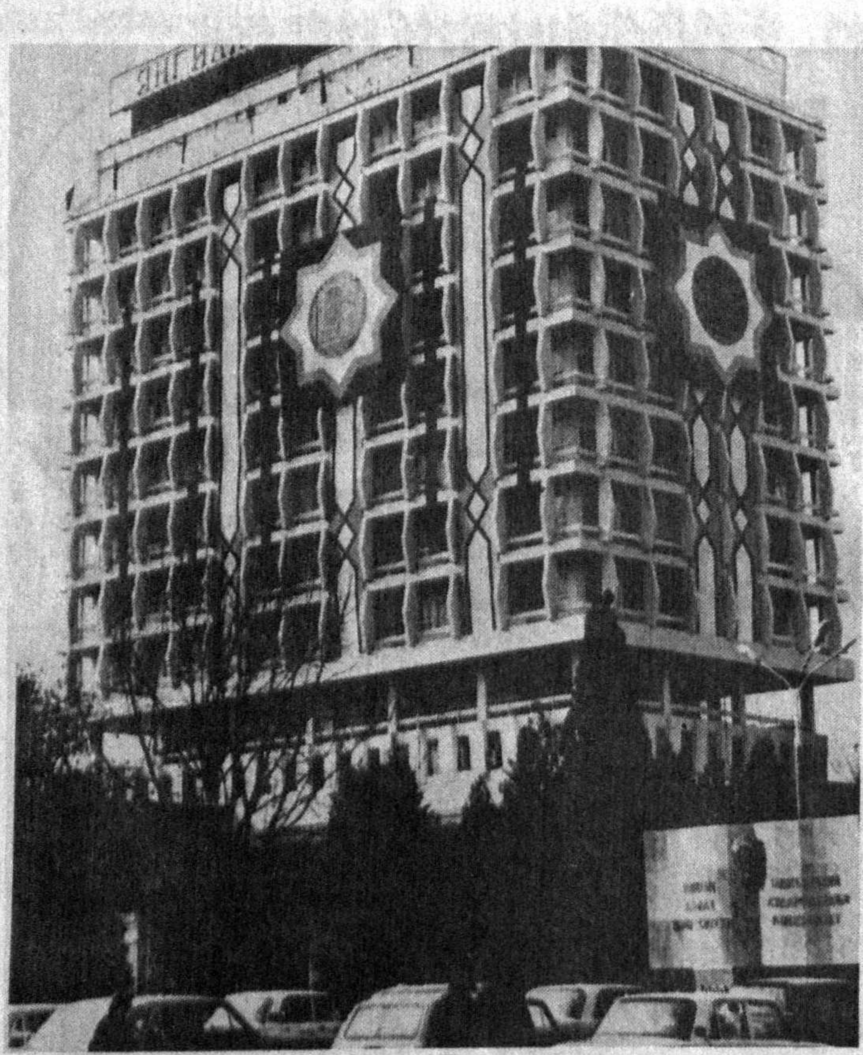
Куллиёт ҳозир кучли илмий-педагог жамоага эга. Ишлаётган ўқитувчиларнинг 10 дан ортиғи фан доктори, профессор, 40 га яқини фан номзоди, доцент. Талабаларга таълим бераётган домуллалар орасида Ғ. Каримов, Ш. Раҳматуллаев, О. Шарафуддинов, Ў. Норматов, Б. Қосимов, Л. Қаюмов, А. Ҳожиаҳмедов, М. Саидов, Н. Худойберганов, А. Алиев, К. Назаров каби фақат жумҳуриятимиз доирасида эмас, балки Иттифоқ доирасида таниқли олимлар бор. Сўнгги йилларда куллиёт жамоаси сафига қарийб 20 нафар истеъдодли ёш мутахассис қўшилди.

Ўзбек филологияси куллиёти жумҳуриятимиз маданий ҳаётида алоҳида ўрин тутади. Жумҳуриятда, дорилфунунда ўтказиладиган йирик маданий тадбирларда куллиёт олимларининг ҳиссаси катта. Тил ва адабиётга алоқадор муаммоларнинг деярли ҳаммаси куллиётимиз иштирокида ҳал қилинади. Ўзбек филологияси куллиётини тамомлаган мутахассислар фақат Ўзбекистонда эмас, бошқа жумҳуриятларда ҳам ишламоқда. Бизнинг собиқ талабаларимиз таниқли олим, ёзувчи, давлат ва жамоат арбоблари бўлиб етишди. Э. Юсупов, С. Азимов, О. Ёқубов, П. Қодиров, Э. Воҳидов, А. Орипов, каби жумҳуриятимизнинг таниқли кишилари дорилфунунни, бизнинг куллиётимизни тамомлаганлиги билан фахрланамиз.

Шу билан бир қаторда, олий филологик таълимимизда янгиланиши, тубдан ўзгартирилиши зарур бўлган нуқталар оз эмаслигини кўрмаслик мумкин эмас.

Тантана кунларида шу тарзда гапиришга ҳали унчалик кўникмаганимиз учунми, анча ғалати туюляпти. Эҳтимол шундай бўлгани яхшидир ҳам. «Туб ўзгаришлар зарур» деганда, олий филологик таълимнинг қайси томонларини назарда тутаяпсиз?

(Давоми 2-бетда).

АҲЛИ ДОНИШ МАСКАНИДИР БУ, ИЛМУ УРФОН ГУЛШАНИДИР БУ

(Боши 1-бетда).

— Ўзбек филологияси таълими, ўзбек тили ва адабиёти шахсга сиғиниш ва турғунлик йилларида энг кўп зарар ва жабр кўргани маълум. Мен ҳозир қатағон қилинган филолог олимлар, филолог ўқитувчилар, шоир ва ёзувчилар, худди инсонлар каби қатл этилган, яъни ўтда ёндирилган, сувга оқизилган, ерга кўмилган китоблар тўғрисида гапирмоқчимасман. Бу — ҳозир биз тилга олаётган мавзунинг узоқ йиллар давомида ҳарбий сирдай тақиқлаб келинган ва эндиликда кўпчилик томонидан очиқ-ойдин қоралаётган тармоғи. Мен ҳозир йиллар давомида кўкларга кўтариб мақталган, дунёда энг тўғри, илғор ва инсонпарвар деб ардоқланган соҳалар тўғрисида, яъни шахсга сиғиниш ва турғунлик йилларида расмий истеъмолда бўлган ўзбек адабиётшунослиги ва ўзбек тилшунослиги, бу баҳслар билан боғлиқ таълимимиз тўғрисида гапиряпман. Шахсга сиғиниш ва турғунлик йиллари руҳий дунёмизнинг бу соҳаларида ҳам чуқур салбий асорат қолдирди. Лекин биз ҳозир фанимиз, таълимимиздаги бу салбий асоратлар тўла тугатилди, деб айта олмаймиз. «Туб ўзгаришлар зарур» деганда мен мана шу масалани кўзда тутаман.

Мисол учун, ўзбек тилшунослигини олиб кўрайлик. Биз таълимда ҳам, илмий тадқиқотларда ҳам кўп йиллар давомида ўзбек тили рус тилидан ва рус тили орқали Оврўпо тилларидан сўз олиш ҳисобига, яъни ташқи омил ҳисобига ривожланади, деб келдик, ўзбек тилининг ички имкониятларига, сўз ясалишига, шунингдек, халқ шеваларидан сўз олишга эътибор бермадик. Бундай «илмий» қарашлар ва филологик таълимнинг салбий натижаларини ҳозир амалда кўриб турибмиз: кўпгина қаламкашларимиз ўзбекча сўзлар ясаш, ўзбекча сўзлар топиш устида бош қотириш ўрнига луғатлардан осонгина арабча ва форсча сўзларни олиб қўллашни афзал кўришаяпти.

— «Ўзбекистон ССЖ Давлат тили тўғрисидаги Қонун»нинг қабул қилиниши кейинги ўн йилликларда рўй берган энг катта воқеа бўлди. Лекин ҳар қандай Қонун амалга оширилгандагина эътибор топади. Яқин бир йилда филологик таълимга муносабат ўзгардими? Ўзбек тили ва адабиёти бўйича мутахассисларга эҳтиёж ошдими?

— Ўзбек тили ва адабиёти мутахассислари етишмаётгани ҳозир ошкора сезилиб қолаяпти. Бултур биз битирувчиларимизнинг 30 фоиздан ортиғини жумҳурият олий ўқув юртларига, 10 фоиздан ортиғини илмий-тадқиқот илмгоҳларига юбордик. Шунда ҳам биз мавжуд талабни қондира олмадик: олий ўқув юртларидан келган 5 та илтимоснома бажарилмай қолди.

Яқинда дорилфунун Илмий кенгаши ўзбек филологияси куллиётининг ривожланиш истиқболларини муҳокама қилиб, махсус қарор қабул қилди. Ўттиздан ортиқ топшириқ ва кўрсатмани қамраган бу қарор тўғрисида ҳозир батафсил гапиришга зарурат йўқ. Лекин дорилфунун жамоасининг ўзбек тили ва адабиёти бўйича мутахассислар тайёрлашни алоҳида муҳокама қилгани давримиз руҳига ҳамоҳанг эканини қайд этиб ўтиш ўринли деб ҳисоблаймиз.

Мавжуд талабни қондириш учун биз куллиётга қабулни кўпайтириш билан бир қаторда ихтисослашув масаласига катта эътибор берамиз. Филологик таълим ихтисослашуви деганда биз аниқ тадбирларни назарда тутамиз. Шу вақтгача филолог талабалар ягона ўқув режаси асосида таҳсил кўриб келди. Бўлғуси ўқитувчи ҳам, олим ҳам, муҳаррир ҳам, таржимон ҳам айни бир хил фанларни ўрганади, амалиётдан ҳам айни бир тарзда ўтади. Шу боис куллиётимизни битирган талабалар ишга киргандан кейин бир — икки йил давомида бу касб сирларини ўрганишга мажбур бўлишмоқда. Бундай ялпи таълим давлатга ҳам, талабага ҳам кам самара бераётир. Бу ҳақда кейинги пайтларда вақтли матбуот саҳифаларида бир неча марта чиқишлар бўлди.

Биз ўқув режаларини хусусийлаштириш, зарурат туғилганда, шахсийлаштириш йўлини танладик. Бу йўл талабаларни мутахассис сифатида, инсон сифатида тез ва пухта шакллантириш имконини беради, уларда касбга, бўлғуси ишга қизиқишни кучайтиради.

Ўзбек тили, ўзбек адабиёти тарихига оид манбаларнинг асосий қисми эски ўзбек ёзувида битилган. Махсус тайёргарликка эга бўлган мутахассисларсиз бу манбаларни халқ хизматига қўйиш қийин. Шуни эътиборга олиб, биз матншунослар ихтисослашувини йўлга қўйдик. ЎзССЖ ФА Қўлёзмалар илмгоҳи билан ҳамкорлик шартномаси асосида иш бошлаб юбордик.

— Дорилфунун олий таълим маркази бўлиш билан бир қаторда фанда, илмий-тадқиқот олиб боришда ҳам ўз муносиб ўрнига эга. Куллиёт олимларининг бу йўналишдаги фаолиятида қандай янгиликлар бор?

— Куллиётимиз ўқитувчиларининг илмий-тадқиқот ишлари дорилфунун ва умуман, жумҳуриятда олиб борилаётган илмий ишларда салмоқли ўрин тутади. Биз анъанавий тадқиқотларимиз мавзуларини бевосита инсонга, адабий жараёнга, тилнинг амалий қўлланишига, куллиёт ўқув жараёнига яқинлаштиришни режалаштириб қўйдик.

Сўнгги бир-икки йил ичида куллиётимиз илмий фаолиятида янги тармоқ юзага келди. Вазирлик томонидан ўтказилган синовларда ғолиб топилган мавзулар асосида бир неча илмий гуруҳ ташкил этдик. Мана шу илмий гуруҳлар заминида «Ўзбек амалий тилшунослиги» илмий-тадқиқот лабораторияси юзага келди. Лаборатория ва илмий гуруҳлар ўзбек тили ва адабиётининг XX аср бошларидаги ривожи, илмий-тадқиқотларга электрон-ҳисоблаш машиналарини татбиқ этиш каби долзарб мавзуларда иш олиб боради.

Жумҳуриятнинг олий малакали филолог кадрларга эҳтиёжини тўлароқ қондириш мақсадида ўзбек тили ва адабиёти бўйича кундузги аспирантура кенгайтирилди, ўзбек тили бўйича докторантура очиш режалаштириб қўйилди.

— Ўзаро ҳамкорлик ишлари йўлга қўйилган жойдагина тараққиёт жадаллашади. Тил ҳам шундай. Бир-биридан сув ичиб тараққий топади.

— Фикрингизга тушундим. Маълумки, ўзбек филологияси туркий филологиянинг таркибий қисми. Туркийшунослик дунёнинг барча қитъаларида у ёки бу даражада ривож топган. Бу ўринда Туркия алоҳида тилга олиниши лозим. Ўзбек ва турк адабий алоқалари узоқ тарихга эга. Туркия олий ўқув юртларида ўзбек тили ва адабиёти, хусусан Навоий ижоди чуқур ўрганилади. Ўз навбатида, бизнинг куллиётимизда турк тили ва адабиётини ўрганишга кенг йўл берилаётир. Ўзбек ва турк адабий тиллари туркий адабий тиллар ичида энг қадимийларидир. Ўзбек адиблари турк адабиётига, турк адиблари ўзбек адабиётига таъсир кўрсатгани тарихимиздан маълум.

Куллиётимизда турк тили ва адабиёти ихтисослашуви бор. Тошкент ва Истамбул дорилфунунлари орасида тузилган шартномада ўзбек ва турк филолог талабалари, ўқитувчилари, тадқиқотчилари алмаштирилиши кўзда тутилган. Бундан ташқари, турк филологлари билан ҳамкорликда илмий-тадқиқот олиб бориш ва илмий анжуманлар уюштиришни мўлжаллаб қўйганмиз. Ўйлаймизки, Туркия ва бошқа мамлакатлар туркийшунослари билан ҳамкорлик қилиш куллиётимизда талабаларимизнинг умумтуркологик тайёргарлигини оширишга, ўзбек олимларининг жаҳон туркийшунослиги фаолиятида иштирокини таъминлашга хизмат қилади.

— Мана, сиз Ўзбекистон ССЖ ФА мухбир аъзосисиз. Бу демакки, Фанлар академиясига тегишли жойингиз бор. Ўз навбатида академия илмгоҳларида ишлаётган олимларнинг анчагинаси дорилфунунда талабаларга дарс беради. Жумҳурият фани тараққиётида муҳим ўрин тутувчи бу икки олий маскан ўртасидаги алоқалар тўғрисида нима дея оласиз?

— Тошкент дорилфунуни билан Ўзбекистон ССЖ ФА орасидаги муносабатлар жумҳурият Фанлар академияси ташкил этилган биринчи кунданоқ бошланган, деса бўлади. Академикларимизнинг кўпчилиги дорилфунунда кафедра ва лаборатория бошлиқлари сифатида фаннинг истиқболли йўналишларига раҳбарлик қилишмоқда. Ўз навбатида, дорилфунуннинг етакчи олимлари ЎзССЖ Фанлар академиясининг ҳақиқий ва мухбир аъзолари сифатида жумҳурият фани ривожига муносиб ҳисса қўшиб келади. Дорилфунун олимларидан Т. А. Саримсоқов, Э. Ю. Юсупов, В. И. Попов, Ж. А. Мусаев, Б. О. Тошмуҳамедов, Ш. З. Ўразаев ЎзССЖ ФАнинг ҳақиқий аъзолари бўлса, А. А. Абдураззоқов, Т. А. Азларов, А. А. Аъзамхўжаев, Ш. О. Алимов, М. Б. Баратов, Т. Н. Долимов, А. С. Саъдуллаев, Н. Ю. Сотимов, Ж. Ҳ. Ҳожиев академиямизнинг мухбир аъзоларидир.

Кейинги йилларда академия илмгоҳлари ва лабораторияларида дорилфунун кафедраларининг филиаллари очилди, қатор мавзуларни ишлаш бўйича мувaққат илмий гуруҳлар тузилди. Академия ходимларидан бир гуруҳи талабаларга ихтисос курсларидан маъруза ўқишга жалб этилди. Филология бўйича академик Ш. Шоабдураҳмонов, академиянинг мухбир аъзоси А. Ҳожиев ўзбек тилидан ихтисос курси ўқиш учун ўзбек филологияси куллиётига чақирилди.

— Дорилфунуннинг жумҳуриятдаги, Иттифоқдаги олий ўқув юртлари билан алоқалари тўғрисида гапириб берсангиз?

— Тошкент дорилфунуни Иттифоқимиздаги етакчи олий ўқув юртлари, биринчи навбатда дорилфунунлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатган. Москва, Ленинград, Киев дорилфунунлари, Ўрта Осиё ва Қозоғистон, Кавказорти билимгоҳлари, Новосибирск дорилфунуни шулар жумласидандир. ТошДД бу ўқув юртлари билан тажриба, ўқув қуроллари, илмий китоблар алмашади.

Бу ўқув юртларидан дорилфунунимиз талабаларига маъруза ўқиш учун машҳур олимлар келганини мамнуният билан қайд этамиз. Биз ҳамкорликни бундан кейин яна ҳам кенгроқ кўламда давом эттиришни мўлжаллаяпмиз. Сабаби бундай ҳамкорлик, бир томондан, талабаларнинг чуқур билим олишига кўмаклашса, иккинчи томондан, халқлар орасида дўстликни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

— Мана, 70 йиллик юбилей тантаналари арафасида суҳбатлашиб турибмиз. Бу муддат ичида катта ютуқларга эришилганини ҳеч ким инкор этмайди, албатта. Аммо биз баъзи муаммолар ҳақида ҳам бироз гаплашиб олдик. Бу муаммолар ўз ечимини топишига ишонасизми? Ёки тантаналар тугагач, бу муаммолар ҳам унутиладими?

— Кўр ҳассасини бир марта йўқотади, деган гап бор, халқимизда. Биз эса бир эмас, бир неча марта ҳассамизни йўқотдик. Энди эс-ҳушимизни йиғиб олсак ҳам бўларди. Илмга пул сарфлаб, ҳеч бир давлат кам бўлмаяпти. Япония, Сингапур, Жанубий Корея, Тайван... Санашда яна давом этиш мумкин. Жумҳурият президентининг илм-маърифат кишиларига кўрсатаётган ғамхўрлиги ҳам бежиз эмас. Биз ўз йўлимизни топиб олмоқдамиз. Бинобарин, дорилфунуннинг келажагига ишонаман. Бу ишонч ҳеч қачон завол топмайди, деб умид қиламан.

ЯНГИЛАНИШ ИШТИЁҚИ

ТЎЙИНГ МУБОРАК, БИЛИМГОҲИМ!

Ўрта мактабни битирганимга 4 йил ўтиб, дорилфунун толиби бўлдим. Тасодифни қарангки, ўқишга кирган йилим дорилфунун ўзининг 70 йиллигини нишонламоқда. Мен нега тарих куллиётини танлаганман? Бунинг сабаби бор. Чунки ўтмишдаги бўлиб ўтган воқеаларнинг бузиб кўрсатилганлиги ва бизни ўшанга ишонтиришганлигини энди биляпмиз. Айниқса, Ўзбекистоннинг ўтмиши ҳақидаги маълумотлар ўрта мактаб дарсликларида ҳам бузиб кўрсатилганлигини кеч бўлса-да, тушунаётгандаймиз. Биз «халқ душманлари» дея эшитган кишилар халқ қаҳрамонлари эканлигини билдик.

Дорилфунунда ўқиётганимга 3 ой бўлди. Юқоридаги фикрларни англашимда дорилфунун ўқитувчиларининг таъсири кучли. Мен беш йил ичида юртимнинг, элимнинг, тупроғимнинг асл тарихи қандай бўлганлигини устозларимдан ўрганаман.

70 йиллик фаолият. Бизда бу санани тўй дейишади. Устозларимнинг барчасини ана шу қутлуғ тўй билан муборакбод этаман. Катта тўйда оддий талаба бундан ортиқ нима ҳам дейиши мумкин? Катта тўйда салмоқли гапларни катталар — устозларимиз айтишсин.

Абдурашид **ЭШМИРЗАЕВ**,
ТошДД тарих куллиёти нинг I курс толиби.

ДОРИЛФУНУН ТАЛАБАЛАРИ ИЖОДИДАН

СЕН КЕЛСАНГ

Сен келсанг,
Ортингдан нигоҳ келмаса,
Эшикни мажолсиз очмаса илинж.
Эзгин умидларнинг соясин кутмай,
Пешвоз чиқса сенга соғинган шодлик.
Сен келсанг,
Қучоқлаб Кумушбибини
Мусиқа янграса севган торларда.
Кўзингдан бисотинг асрий қорларин
Эритсам, исми ҳеч айланмай музга.
Кулгулар қатидан ёзилса чиндан
Сен қадам қўйганда бу остонага
Севинчнинг бағрига сингиб кетарман
Не бахтки, беибо нигоҳ келмаса.
Сен келсанг..

Марҳабо **АҲМЕДОВА**.

ИЛИНЖ

Сукутни ухлатиб қўйиб шивирлар:
— Мен сени севаман...
— Қўйинг, илтимос...
Менинг тушларимга кирмаган сирлар —
Оҳиста чимилдиқ силкинар бехос.
Тўлун ой юзида уятлар қалқиб,
Кўзларин яшириб кетаётир — тинч
Иссиқ нафасларни қулоққа тақиб
Чимилдиқ торида силкинар илинж...

Бахтиёр **САЙЙИД**.

ОЛТИН ДАВР НИМА БИЛАН ЎЛЧАНАДИ?

Дорилфунун талабаси бўлишни орзулаган ёшлар қанчадан-қанча. Лекин бу ном ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Ёшлигининг энг файзли дамларини дорилфунун остонасида ўтказганлар бугунги қутлуғ кунда ўша йилларни яна бир бор энтикиш билан ёдга олиши табиий.

Ўзаро суҳбатларда тенгдошларим гапириб қолишарди. «Ўқигандан кейин кундузги бўлимда ўқисанг-да. Кечкида ўқиганлар талабаликнинг олтин дамларидан бенасиб бўлишади». Ўша олтин дамлар қадри нималар билан ўлчанади? Ёхуд олтин дамлар «рўйхати»га нималар киради? Олий билим олишнинг ўзиёқ олтиндан аъло эмасми? Билимли одамнинг йўлларини илм хазинаси маёқ каби шуълалантириб туриши ҳаммага маълум-ку.

Мен дорилфунуннинг кечки бўлимида ўқиганимдан афсусланмайман. Балки фахрланаман. Йўқ, бу кундузги бўлимга киролмаганлигим учун ўзимни овунтириш эмас. Таълим-билим олиш кундузгида, кечкида, сиртқида ўқиганлик билан ўлчанмайди. Кундузги бўлимларда ўқиб, ҳеч бир ишнинг бошини тутолмай юрганлар қанча.

Бугун дорилфунун ўзининг 70 йиллик байрамини нишонламоқда. Талабалар — дорилфунун фарзандларидир. Байрам эса фарзандлар учун ҳам қадрли.

Мен дорилфунундаги барча профессор ўқитувчиларни байрамлари билан самимий табриклайман. Фурсатдан фойдаланиб, бир таклифимни ҳам айтиб ўтмоқчиман. Журналистика куллиётининг кечки бўлимида кўпгина таниқли шоирлар, ёзувчилар, журналистлар таълим олишган. Улар кечкида ўқиш билан биргаликда кундуз кунлари турли рўзнома ва ойномаларда, нашриётларда фаолият кўрсатишган.

Икки йилдирки, журналистика куллиёти кечки бўлимига талабалар қабул қилинмаяпти. Менимча, бу адолатдан эмас. Кечки бўлим қайтадан тикланиши лозим. Майли, бу бўлимга фақат рўзнома, ойнома, нашриётларнинг тавсиялари билангина талабалар қабул қилинсин. Чунки ижодкорга берилган ҳақиқий баҳо — рўзнома, ойнома саҳифаларида эълон қилинган материаллар билан ўлчанади.

Гули **ЧЕҲРА**,
«Ёш ленинчи» мухбири.
Дорилфунуннинг 1979—1985 йиллар талабаси.

МЕНИНГ ДОРИЛФУНУНИМ

Дорилфунуннинг собиқ талабаларини учратарман, ахир катта ёзувчи ва шоирларимизнинг кўпчилиги шу масканда таълим олган-ку, деган хаёлда ёзувчилар уюшмаси биносига кириб бордим. Танийдиган одамлардан биринчи учратганим шоир Усмон Азимов бўлди. Усмон акага ўзимни таништириб, мақсадимни айтдим...

— Талабалик йилларингизни қандай хотирлайсиз?

— Юракда бир орзиқиш билан. Ўша пайтлар қанчалик қийналмайлик, барибир гўзал давр эди. Мушоиралар, суҳбатлар. Орзулар. Эҳ...

— Кечирасиз, ҳозирги дорилфунун талабаларига муносабатингиз?

— Мен уларни хурмат қиламан. Келажакда жумҳурият номини жаҳонга таратадиган мутахассислар чиқишига ишонаман. Лекин ҳали дорилфунунда бартараф қилиниши керак бўлган муаммолар кўп. Дорилфунун фақат иқтидорли ёшларники бўлишини истайман.

— Юбилейда қатнашасизми?

— Шундай ниятим бор...

Сўнг катта залга кирдим. Ёш ижодкорларнинг асарлари муҳокама қилинаётган экан. Қарасам, кўпчилиги ўзим танийдиган дорилфунун талабалари. Қувониб кетдим. Чеккароқда ўтирган қизни гапга тутдим. Моҳигул Отамирзаева дорилфунун толиби, журналистика куллиётининг 3-курсида таҳсил оларкан.

— Моҳигул, талабалик — олтин давр дейишади. Сиз бунга қандай қарайсиз?

— Олтин сўзини қўштирноқ ичига олиб қўйишни хоҳлардим.

— Дорилфунун келажаги ҳақида қандай фикрдасиз?

— Қанийди келажакда Оксфорд дорилфунунидек машҳур бўлса...

Дорилфунунга қараб йўлга чиқдим. Қарангки, машинадан тушиб дорилфунунни таний олмадим. Кўпдан буён бу ерга келмаганлигим эсимга тушди. Бинолар янги бўёқдан чиқибди. Дорилфунун олдидаги кичкина дарахтзор кесилиб ўрнига монумент ўрнатишибди. Афсус қилдим, наҳотки битта монументни деб шунча дарахт кесилиб кетса. Хаёл билан шу ердан ўтиб бораётган, кўринишидан домлага ўхшайдиган кишига мурожаат қилдим.

— Ўзингизни таништирсангиз?

— Қурбон Мамасолиев — дорилфунун маъмурий-молия ишлари бўйича проректорман.

— Қурбон ака, юбилейга тайёргарлик қандай кетаяпти?

— Жумҳурият Вазирлар Кенгаши қарори билан бизга 3 ярим миллион сўм пул ажратилганди. Ўқув биноларини, ётоқхоналарини қайта таъмирлаяпмиз. Кўриб турганингиздек баъзи бир ишларни қилиб улгурдик.

— Ўзингиз шу ерда таълим олганмисиз?

— Йўқ, мен ҳарбийман.

— Дорилфунунда ишлаш оғир эмасми?

— Қийин, албатта. Лекин қийинчиликларни енгиб ўрганишимиз ҳам керак.

Қурбон ака билан хайрлашиб, дорилфунуннинг математика куллиёти ўқув биноси томон юрдим. Майдончада ҳали таъмирлаш ишлари давом этаётган экан. Ленин ҳайкалининг икки тамонида алвон байроқчалар шамолда хилпирайди. Бино тепасида эса негадир «С юбилеем, родной университет» деган шиор осиғлиқ турибди.

Ҳасан Турсунов исмли йигит билан суҳбатлашдим. Математика куллиётининг 4-курс толиби экан.

— Байрамга нима совға тайёрлашяпти?

— Концерт бўлади, дейишаяпти. Чарчагунча ўйинга тушаман.

...Математика куллиёти биносига кириб, эҳтимоллар назарияси ва риёзиёт кафедраси ўқитувчиси, математика фанлари номзоди, Абдусуннат Жонмирзаев билан мулоқатда бўлдим.

— Ҳаётимнинг ярмидан кўпи шу дорилфунунда ўтди. Шу ерда таҳсил олдим, аспирантурада ўқидим. Энди талабаларга дарс бераяпман. Менинг дорилфунуним — менинг ҳаётим.

— Ўша пайтдаги дорилфунун билан бугунгиси ўртасида фарқ борми?

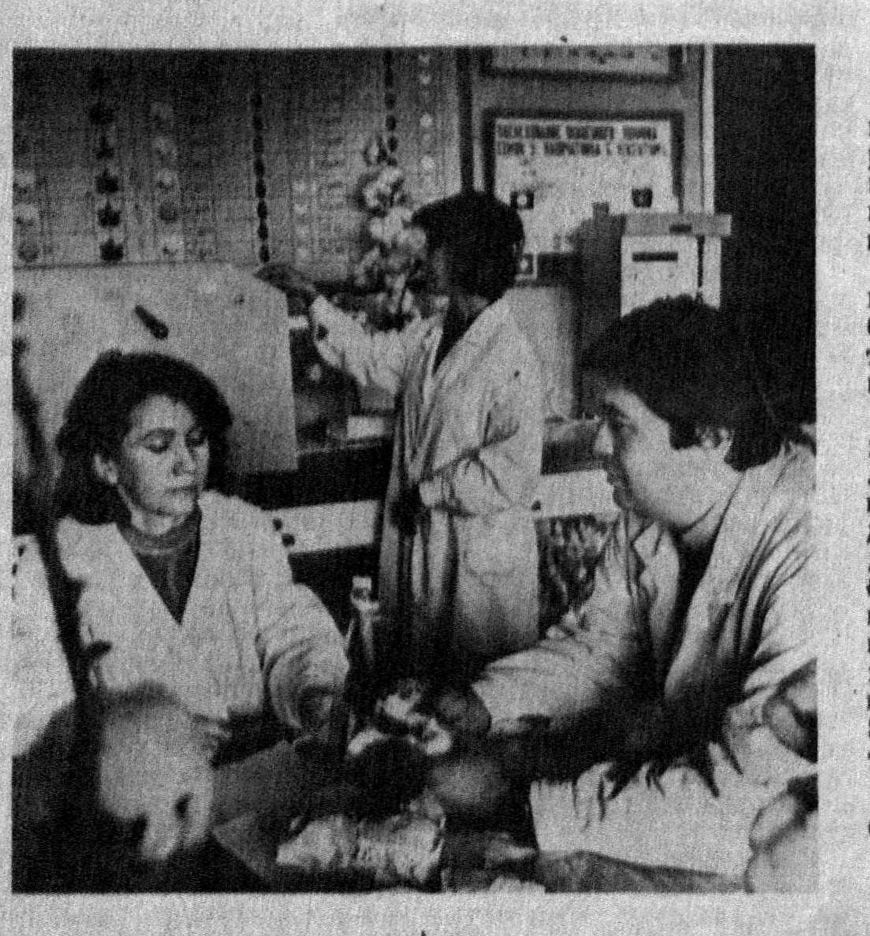
— Нимасини айтасиз. Албатта, катта ўзгаришлар бўлди.

— Абдусуннат ака, бўлажак байрамга талабаларнинг муносабати қандай?

— Бошқалар учун жавоб беролмайман. Лекин шахсан ўзим орзиқиб кутаяпман.

Абдусуннат ака дарсга шошиб турган экан, хайрлашиб кўчага чиқдим. Совуқ шабада эсаяпти. Ўтиб турган йигит-қизларга, бино безакларига назар соламан. Не-не илм соҳибларининг бешиги бўлмиш қадрдон дорилфунун билан сира хайрлашгим келмайди...

Жуманазар **НУРИММАТОВ**,
«Ёш ленинчи» мухбири.

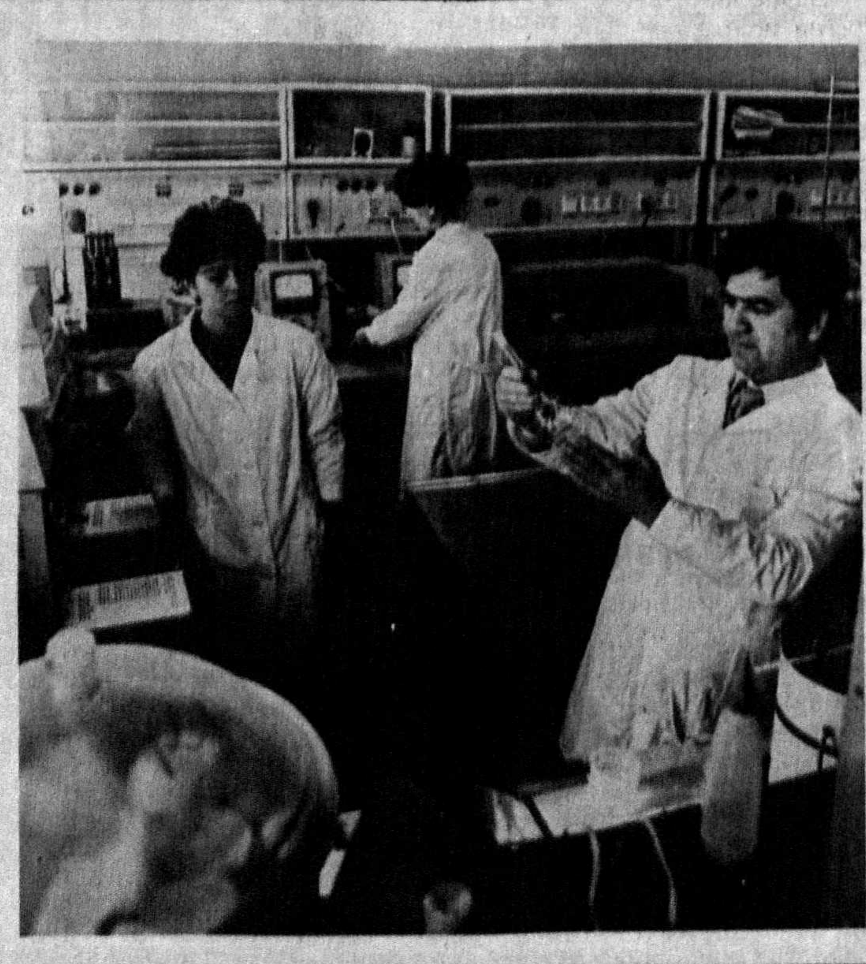

Тошкент давлат дорилфунуни ўзининг 70 йиллик тарихига эга. Ўтган даврлар мобайнида бу кўҳна маскан илм-фан бобида кўп хайрли ишларга гувоҳдир.

Бугунги кунда тиббиёт, қишлоқ хўжалиги ва шу каби қатор соҳалар амалиётига татбиқ этилган бўлса ажабмас.

СУРАТЛАРДА: ғўзанинг хусусий генетикаси муаммоларини ўрганиш тажриба хонаси: (чапда) катта илмий ходим У. Нажимов, илмий ходим М. Санемьян, катта лаборант Н. Пирохунова, шунингдек тиббиёт полимерлар илмий тадқиқот тажрибаси хонаси ходимлари А. Каримов (тажрибахона бошлиғи), З. Бариева, Ф. Рисқуловалар тажриба устида.

Суратлар муаллифлари: С. МАҲКАМ ва Д. АҲМАД.

Наим КАРИМОВ

Усмон НОСИРнинг сўнгги кунлари

ҚАРОР

1937 йил. декабрнинг 17-куни

Мен, Тоштурма қошидаги оператив вакил бўлмиш д/ҳ сержанти Падчуфаров ЎзССЖ НКВД ДХБ 4-бўлимида ЖКнинг 66-моддасига кўра терговда бўлган маҳбус Носиров Усмоннинг 1/11247-шахсий ишидаги ёзувларни текшира туриб,

ШУНИ АНИҚЛАДИМ:

Маҳбус Носиров Усмон шу йилнинг 17 декабрида кечки овқат тарқатилаётган пайтда ҳеч қандай сабабсиз қамоқхона маъмурияти ва назоратчилар таркибига қарата чапани сўзларни қалаштириб ташлади. Шунинг учун ҳам ЎзССЖ НКВД ГУЛАГининг 5/VI 37 й. даги кўрсатмасига асосланган ҳолда

ҚАРОР ҚИЛДИМ:

Маҳбус Носиров Усмоннинг назоратчилар таркибини ҳақоратлагани ва назоратчилар таркиби шаънига одобсиз сўзлар айтгани учун карцерга 3 суткага ҳибсга олинсин.

Тоштурма қошидаги о/вакил

д/ҳ сержанти Падчуфаров».

Қамоқда Усмон Носир атрофида шундай муҳит яратдиларки, унинг терговчиларни ҳам, назоратчиларни ҳам, ҳатто Сталинни ҳам сўкишдан бошқа **иложи қолмади.** Унинг бу руҳдаги ҳатти-ҳаракати учун эса жазо чораларини янада кучайтирдилар.

Шоирга қўйилган айбнинг бошдан-оёқ уйдирма эканлиги унинг ўзига ҳам, терговчиларга ҳам аён эди. Туҳмат ва иғво ўша йилларда далил ва ашё ўрнига ҳуқуқшунослик тарихида биринчи марта мислсиз даражада катта кучга эга бўлди, бегуноҳ кишиларга қарши қудратли қуролга айланди. Усмон Носир бу макрли қуролга қарши қандай курашиш мумкинлигини билмай, саросимага тушди. У Сталинга — «адолат ва ҳақиқатнинг ягона ҳаками»га бир неча марта хат билан мурожаат этмоқчи бўлди. Аммо унинг Сталинга ёзган ва ёзаётган мактубларини назоратчилар тортиб олиб, уларнинг олий манзилга етиб боришига йўл қўймадилар.

Маҳбус шоирнинг Кемеровадаги ҳужжатлари орасида қуйидаги шеърий ариза ҳам бор:

«Халқлар йўлбошчиси буюк Сталинга
Тошкент маҳбусхонасида (Алексеев турмаси)
ётгон Усмон Носир ўғлидан

АРИЗА

Аризанинг боши. Элнинг қуёши,
Озод халқларнинг якка йўлдоши,
Кўзнинг нури, дилнинг суянч-мадори,
Улуғ Ватанимнинг боқий баҳори.
Халқлар билан ҳамтан бу буюк тилим,
Сенга сано куйлар баним ёш дилим...»

Усмон Носир «халқлар доҳийси» шарафига айтилган бундай тантанавор муқаддимадан кейин унинг гўё халқлар бахти ва озодлиги учун бағишланган ҳаётини варақлашга киришади:

«...Ёшлигингдан элга тикиб ўзингни,
Лаҳза сайин юммай ўтдай кўзингни,
Қофқоз тоғларида учган бургутдай,
Мағрур, осмонларда юрган булутдай
Эркинг, юрагингни тикдинг элга сен,
Ҳурлик шиорини солдинг дилга сен...»

(Иброҳим Назирийнинг айтишича, шоир Тошкент қамоқхонасида ётган пайтида папирос қоғозларига Сталинга бағишлаб шеърий роман ёза бошлаган. Чамамда, ушбу ариза ана шу асарнинг дебочасидир).

Шоир ана шу руҳда Сталин шаънига мадҳия-ариза ёзар экан, назоратчилар, афтидан, уни бу сўнгги имкониятдан ҳам маҳрум қилмоқчи бўлдилар. Ўз дардини «халқлар йўлбошчиси»га етказиш ҳақидаги умиди ҳам чиппакка чиққан шоир араб ёзувидаги аризанинг ёнига рус тилида қуйидаги сўзларни битган:

«Буюк Сталин! Сенга ариза ёзишимга йўл қўйишмаяпти. Мен айбдор эмасман. Улар мени узил-кесил йўқ қилмоқчи бўлишди. Қадрдон доҳий, кечир мени. Улар мени сени сўкишга мажбур этишди. Минг марта кечирим сўрайман. Алвидо. Алвидо, Ватан. Алвидо, қадрдонларим.

Усмон Носиров.
21/XI 38 й.»

Бу фарёд билан тўла сўзларни ўқир экансиз, Усмон Носирнинг ўша даҳшатли кезлардаги аянчли ҳолатини, унинг муқаррар ўлим чангалида турганини аниқ тасаввур этасиз. У ўзининг сўнгги дақиқалари кечаётганини сезиб, қадрдонлари билан, биз билан видолашмоқда. Ортиқ азоб-уқубатларга чидай олмаган шоирнинг бу сўзларидан ўлим шарпаси кўриниб туради.

Ўша қоғозга рус тилида яна бундай сўзлар ҳам ёзилган:

«Менга эшик орқасида турган кишиларнинг гапларидан маълум бўлишича, гўёки синглим мени қутқариш учун ўзининг қотиллик қилганини эътироф этган эмиш. Бу бўлмағур гап. Ёлғон. Туҳмат. Менинг ё ўзим, ё синглим, ё отамни қурбон қилишимни талаб қилмоқдалар! Қадрдон Сталин, улар Совет ҳокимияти номи билан мана нимага қўл урганлар! Бу бандитлар шайкасига Мўмин Усмонов бошчилик қилмоқда».

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси партия тарғиботи ва ташвиқоти бўлимининг мудири қўқонлик Мўминшо Усмонов (1903—1938) ҳам шу даврда ҳибсга олинган ва қийноқлардан зада бўлиб, НКВД ходимлари талаб этган барча маълумотларни бераётган эди. Хусусан, у 1937 йил 17 октябрда бўлиб ўтган сўроқ вақтида Усмон Носир муносабати билан берилган саволга бундай жавоб қилган: «Икромовнинг кўрсатмаларига кўра, биз сўнгги кезларга қадар Жулқунбой, Чўлпон, Фитрат сингари кекса миллатчи ёзувчиларга дурустгина моддий шароитни яратиб келдик. Ўзимиз миллатчиларга кўз тикканимиз ҳолда айни пайтда Усмон Носиров каби ёш истеъдодли ёзувчиларни ҳам миллатчиларга боғлаб қўйдик. Бизнинг ва миллатчи ёзувчиларнинг таъсири остида уларнинг ўзлари ҳам миллатчи бўлиб етишдилар. «М. Усмонов, эҳтимол, терговчи томонидан ёзилган ё таҳрир этилган бу сўзлар тагига имзо чекишга мажбур этилган, деб ўйлаш мумкин. Лекин 1938 йил 3 октябрда бўлиб ўтган юзлаштириш чоғида у қуйидаги сўзларни ростдан ҳам айтган кўринади:

«Мен Усмон Носировни Чўлпон, Фитрат билан яқин алоқада бўлган, шаклланган миллатчи сифатида биламан. У улар таъсирида бўлган, уларнинг йиғинларига қатнаган, у «Меҳрим» сингари асарларида советларга қарши қаратилган миллатчилик ақидаларини олға сурган. У бизнинг аксилинқилобий миллатчилик ташкилотимизга аъзо бўлганлигини аниқ айтолмайман, аммо у ўзининг эътиқоди, советларга қарши миллатчилик фаолияти билан бизга, ташкилотимизга фойда келтирди ҳамда биз ундан миллатчиликни ташвиқ қилишда фойдаландик. Бундан ташқари, Берегиннинг сўзларидан шу нарса менга маълумки, Носиров миллатчиларнинг Чўлпон уйида бўлиб ўтган йиғинларига бориб турган. Шундан хулоса чиқариб айтаманки у ташкилотимизнинг, унинг қуйи бўғинларининг аъзоси бўлган».

(Боши рўзномамизнинг ўтган сонида).

Тошкент ва Кемеровода сақланаётган ҳужжатлар орасида Усмон Носирнинг бошқа бирор гувоҳга нисбатан салбий муносабати сезилмагани ҳолда унинг Мўминшо Усмонов исмини нафрат билан тилга олиши бежиз бўлмаса керак. Чамаси, М. Усмонов билан Усмон Носирнинг ўзаро муносабатлари аввалроқдан яхши бўлмаган. Ана шу ҳолат М. Усмоновга ҳибсга олинганидан кейин ҳамюрт шоирга нисбатан туҳмат ва ҳақорат сўзларини айтишга имкон берган ва у бу имкониятдан тўла фойдаланган.

Бояги қайдда яна бир жумла эътиборни ўзига тортади. «Менга эшик орқасида турган кишиларнинг гапларидан маълум бўлишича, — деб ёзади шоир, — гўёки синглим мени қутқариш учун ўзининг қотиллик қилганини эътироф этган эмиш». Усмон Носирнинг жумҳурият Ички ишлар халқ комиссари номига 1938 йил 20 ноябрда ёзган аризасида бу сўзларга хийла ойдинлик киритувчи бир ибора бор: «Мен ўзимнинг бу барча ҳодисаларга ва Икромовнинг ўлимига сабабчи эканлигимни бўйнимга оламан, — деб ёзади у аризада. — Мен Союзда ҳам, сўроқда ҳам ёлғон гапларни айтдим. Алдадим. Мен, ҳақиқатан ҳам, Сталинни сўкканман. Қабул пайтида ёлғондан йиғладим. Ўгай отамга туҳмат қилдим. Мен карцерда бўлганимда Матвеевнинг ҳибсга олинганидан хабар топдим ва ўша ерда Уйғуннинг овозини эшитдим...» Бу аризадаги сўнгги сўзлар билан бояги жумла ўртасида алоқа борга ўхшайди.

Гап шундаки, Усмон Носирни ҳибсга олишдан олдин, ГПУ—НКВДда жорий этилган тартибга кўра, унинг шаънига иснод келтирувчи, уни Совет ҳукуматининг душмани сифатида тавсифловчи маълумотлар тўпланиб борилган. Эҳтимол, кейинчалик бу маълумотлар исботланмагани ёҳуд ўзининг қора ишини қилиб бўлганлиги сабабли ёқиб юборилган. Аммо улар ўз вақтида текшириб кўрилган. Бугун исмлари ва берган маълумотлари НКВДнинг биз учун очиқ архивида сақланмаган кишилар — хуфялар ҳам шоир билан юзлаштирилган. Уларнинг айримлари эса, маълум сабабларга кўра, ўз гувоҳликларини берганларида, шоир ё парда, ё эшик орқасида бўлган. Усмон Носирнинг юқоридаги сўзларига таяниб шуни айтиш мумкинки, у карцерда бўлганида, гувоҳлик учун чақиртирилган Уйғун Икромовнинг ўлимида шоирнинг синглиси эмас, балки унинг ўзи айбдор эканлигини айтган. Аммо бу ўринда тилга олинган Икромовнинг ким эканлиги ва унинг ўлимига Усмон Носирнинг нега сабабчи эканлиги ҳозирча қоронғи бўлиб қолади.

Усмон Носир Ёзувчилар уюшмасидаги муҳокамада ҳам, НКВДнинг ер ости хоналаридаги сўроқларда ҳам ўзига қўйилган айбларни рад этишга уринди. Бироқ ўн олти ой мобайнида давом этган тутқунлик ва қийноқнинг охири кўринмади. Шундан сўнг у — силласи қуриган шоир терговчининг маслаҳатига кириб, 1938 йил 16 ноябрда НКВД коменданти Шишкинга мурожаат этиб, «Мен шунча кун давомида ўзимни яшириб келдим, аммо энди ёлғончи эканлигимни тан оламан. Мен ўз отамга туҳмат тошини отдим. Мен Союзда ёлғон гапирдим. Мен сўроқ пайтида ёлғонга зўр бердим», — деган.

НКВД ходимларининг мурод-мақсади ҳам уни ана шундай эътирофга олиб келиш эди. Шунинг учун ҳам улар шоирдан бу аризанинг қатъийлиги ҳақида тилхат беришни сўраганлар. Шоир ҳам ноилож «Мен, Носиров Усмон, шул ҳақда тилхат бераманки, бу аризадан воз кечмайман. Аризамни бутунлай ва тўла шаклда расмий деб ҳисоблайман. Судда ҳам қайтмайман», деб ваъда берган. Афсуски, бу тилхат остига сана қўйилмаган. Аммо у 1938 йил ноябрига оид ҳужжатлар орасида бўлгани сабабли уни ҳам шу ойда ёзилган, деб тахмин қилиш мумкин. Бу тилхатдан яна шу нарса ойдин бўладики, Усмон Носир бўлажак судга катта умид билан қараган ва шу судда ҳақиқат учун жон-жаҳди билан курашмоқчи бўлиб, терговчиларга вақтинча ён босган.

Дарҳақиқат, шоирнинг бутун умиди судда эди. Қуйидаги ҳужжат ҳам шундан шаҳодат беради:

«ЎзССЖ НКВД коменданти фуқаро Шишкинга

Носиров Усмондан

АРИЗА

Аввало, оғир шароит туфайли Сизни ҳақорат қилганим учун узр сўрайман. Иккинчидан, мени чақириш ва тинглашни Сиздан илтимос қиламан. Менинг ягона умидим — суддир. Мен бундай қийноқларга ортиқ чидолмайман. Акс ҳолда қатъий эълон қиламан — мен учун ягона нажот ўз-ўзимни ўлдиришдир! Мен чекаётган азобларни Сталинга маълум қилишда кўмак беришингизни сўрайман. Сталинни шу нарсадан хабардор қилишимга йўл бермаяптилар. Менга ёрдам қилишингизни ўтиниб сўрайман.

Илтимос билан

(имзо)

1938 йил 21 ноябрь».

Усмон Носирнинг туҳматдан бошқа нарса бўлмаган айбларни ўз бўйнига олишининг ҳам, тилхат беришининг ҳам, Сталинга бағишланган шеърий роману аризалар ёзишининг, ёзмоқчи бўлганлигининг ҳам бош сабаби инсон зоти кўрмаган қийноқлардан нажот топиш эди. Эндигина йигирма беш баҳорни кўрган йигит сўнгги бир йилу тўрт ой ичида жаҳаннам азобларини тортавериб, бирон соғ жойи қолмаган эди.

Усмон Носир дастхатига мансуб бу ҳар иккала ҳужжатдан 1938 йил 21 ноябрига қадар суд бўлмагани маълум бўлади. Ҳолбуки, жумҳурият ДХҚсида сақланган ҳужжатларга қараганда, ўша йилнинг 5 октябрида суд бўлиб ўтган, Усмон Носир тақдири аллақачон ва узил-кесил ҳал этилган. Яна шу нарса ажабланарлики, «Айбловчи хулоса» 1937 йил 30 декабрдаёқ жумҳурият Ички ишлар халқ комиссари Апресян томонидан тасдиқлангани ҳолда орадан қарийб бир йил ўтгач — 1938 йил 3 октябрда ССЖИ прокуратурасининг вакили Шульц-Анн томонидан имзоланган ва ССЖИ Олий Суди Ҳарбий Коллегиясининг кўчма сессиясига тақдим этилган. (Афтидан, бу даврда Шульц-Анн сингари кишиларнинг юмуши ҳаддан зиёд кўпайиб, уларнинг қўли қўлига тегмаган). Хуллас, кўчма сессия 4 октябрь йиғилиб, «Айбловчи хулоса»ни маъқуллаган ва уни ёпиқ суд мажлисида на айбловчи, на ҳимоячи, на гувоҳларнинг иштирокисиз эшитиш ҳақида қарор қабул қилган. 5 октябрда Тошкентда бригвоенюрист Алексеев раислигида бўлиб ўтган судда эса Усмон Носир ўн йиллик қамоқ жазосига ҳукм этилган ва яна беш йилга сиёсий ҳуқуқлардан маҳрум қилинган.

«Айбловчи хулоса»га кўра, Усмон Носир қуйидаги сиёсий масалаларда айбдор деб топилган:

1. У гўё 1935 йилдан бошлаб яширин аксилинқилобий троцкийчи-миллатчилик ташкилотининг аъзоси бўлган ва бу ташкилот топшириғи билан ўз асарларида аксилинқилобий миллатчилик тарғиботини олиб борган.
2. У русларни ўзбек тупроғидан ҳайдаб чиқариш борасида гўё фикр-мулоҳазалар билдирган ҳамда Ўзбекистоннинг Совет Иттифоқидан ажралиб чиқишига катта умид билан қараган.
3. У ёш ёзувчи ва артистларга аксилинқилобий миллатчилик руҳини сингдиришга уринган.
4. А. С. Пушкиннинг улуғ рус ёзувчиси сифатидаги аҳамиятини пасайтириш ниятида унинг асарлари таржимасини қасддан бузган.

Бу айблар ҳибсдаги Анқабой, М. Усмонов, Фитрат ва Қ. Сорокинлар қийноқ остида берган гувоҳликлар асосида шаклланган. Суд баёнига кўра, Усмон Носир улар берган кўрсатмалардан тегишли парчалар келтирилгач, «Булар ҳаммаси ёлғон», деб уларни рад этишга ҳаракат қилган, қайд этилган шахсларнинг унга нисбатан нега бундай кўрсатмалар берганини тушуна олмагани, шўроларга қарши миллатчилик гуруҳига аъзо бўлмагани ва адабий жабҳада шўроларга қарши ҳеч қандай иш олиб бормаганини айтган. Сўнгги сўзида эса унинг ёшлигини ҳисобга олишни ва адолатли ҳукм чиқаришларини сўраган.

Хўш, агар 1938 йил 5 октябрда суд бўлиб ўтган ва Усмон Носир иши бўйича ҳукм чиқарилган бўлса, у қандай қилиб 21 ноябрда ҳам «ягона умидим — суд», деб ёзади? Балки у қамоқда ётавериб ўтаётган кунлар саноғини адаштириб юборгандир? Балки бу ҳол, шоирнинг айрим ҳибсдош дўстлари таъкидлаганидек, унинг қийноқлардан руҳий хасталикка йўлиқиб қолиши сабабли вужудга келгандир?.. Йўқ, бундай тахминлар ишонарли эмас. Шоирнинг шу кунларда Сталинга ёзган мадҳия-аризаси, бошқа ўнлаб ариза, тилхат ва қайдлари унинг ақлдан озмаганини тасдиқлаб туради. Шоирнинг қамоқда рус тилида ёзилган кўпдан-кўп дастхатларида бирор шубҳали ҳол йўқки, биз уни кунлар саноғида адашган, деб ўйласак. Бизнингча, бундай зиддиятнинг пайдо бўлишини НКВД фаолиятидаги аён қалбакилик билангина изоҳлаш мумкин, холос: 5 октябрда ҳеч қандай суд бўлмаган! Акс ҳолда, биринчидан, Усмон Носир ноябрь ойининг иккинчи палласида ҳам судга катта умид боғламаган бўларди. Иккинчидан, НКВД маҳбусхоналари юзлаб зўраки жиноятчилар, «халқ душманлари» билан тўлиб-тошиб турган бир даврда Усмон Носирни суддан кейин ҳам 100 кун давомида ҳибсда ушлаб турмаган бўлардилар. Учинчидан, шоирнинг 1939 йил 24 январда битилган аризасидан маълум бўлишича, у 14—25 сентябрь кунларида ДМУда ва қандайдир бошқа маҳбусхонада бўлган, 25 сентябрда эса уни карцерга ташлаганлар. У суд гўё бўлиб ўтган 5 октябрда ҳам карцерда ётган бўлиши эҳтимолдан узоқ эмас. Яна шу аризадан маълум бўлишича, у карцердан чиқиб, Тоштурмада ўтирган кезларда Ички ишлар халқ комиссари номига ёзган иккинчи аризасидан сўнггина уни суд қилган бўлишлари мумкин. Демак, суд 1938 йилнинг 20 ноябридан илгари рўй бермаган!

2

Хуллас, йигирма дақиқа давом этган суднинг 5 октябрда рўй берган масаласи ҳамон очиқ қолади. Аммо суднинг қачон бўлиб ўтгани ё бўлган-бўлмаганига қарамай, Усмон Носир 1939 йил 14 январга қадар Тошкентдаги маҳбусхоналарнинг бирида, аниқроғи, ҳозирги Олой бозори яқинидаги қамоқхонада ётди. Шоирниг Сибирь музликларига 1938 йил ноябрь-декабрь ойларида юборилмаганининг боиси шундаки, бу пайтда, биринчидан, Колимага элтувчи сув йўли берк бўлган бўлса, иккинчидан, у олган тан жароҳатлари, ҳибсдош биродарлари айтганидек, кишанли сафарга чиқиш учун имкон бермаган. Худди шу сабаб туфайли уни муайян вақтдан кейингина, 14 январда, 7-рақамли Почта қутисига юборганлар. Ўша пайтда Златоуст шаҳридаги маҳбусхона шундай сирли ном билан аталган. Маҳбуслар поездда тўққиз кун йўл босиб, 23 январда Челябинск вилоятига қарашли бу шаҳарга етиб келганлар. Жорий этилган тартибга кўра, маҳбуслар бир ҳафталик карантин муҳлатини ўтганларидан сўнг белгиланган камералардан ўрин олганлар ва шу вақтдан бошлаб уларнинг исм-шарифи бекор бўлиб, улар фақат койка — ётқич рақамлари билангина чақирилганлар.

Мана, шу кезларга оид бир ҳужжат:

«Златоуст маҳбусхонаси бошлиғининг навбатчи ёрдамчисига.

Маҳбус Носиров Сергей Владимировични -рақамли карантин камерасига юборинг. Карантиндан ўтгач, 1-корпусдаги 12-камеранинг 1-койкасига кўчиринг.

Маҳбусхона бошлиғининг ўринбосари.

(имзо)».

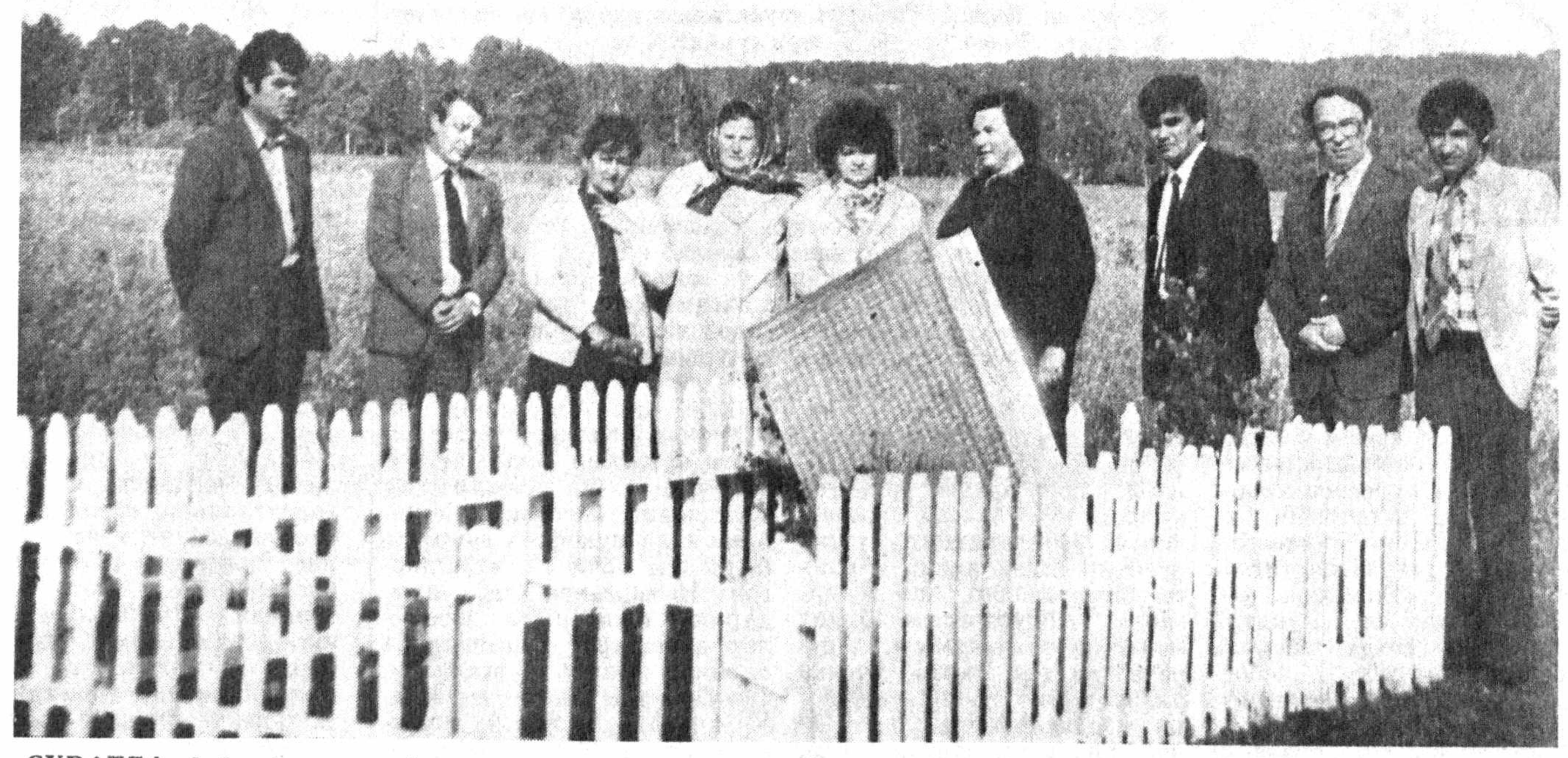
1939 йил 1 февралда ёзилган ушбу хат билан танишган киши Носиров исмли маҳбуснинг исм-шарифи Сергей Владимирович шаклида берилганига ажабланиши табиий. Аммо гап шундаки, Усмон Носир билан бирга Тошкентдан борган маҳбуслар орасида Сергей Владимирович Розенфельд деган киши ҳам бўлган. Мазкур хатни битган маҳбусхона ходими бу ҳар иккала маҳбуснинг исм-шарифларини чалкаштирган, холос.

Ҳозир ҳаёт бўлган С. В. Розенфельднинг хотирлашича, улар маҳбусхонага қарашли 3-корпуснинг 8-камерасида ётганлар. Усмон Носир 2-койкага, Розенфельд эса 4-койкага жойлашган. Розенфельд гарчанд Усмон Носир билан бир камерада ётгани ҳақида гувоҳлик берса-да, маҳбусхона ҳужжатлари шоирнинг 1-корпус, 10-камера, 1-койкада ётганидан хабар беради. (У кейинчалик 3-койкага кўчирилган). Бу ўринда собиқ маҳбуснинг ниманидир чалкаштираётгани сезилиб туради.

«Тошкент маҳбусхоналаридаги қийноқ ва ҳақоратлар оқибатида, — деб ҳикоя қилади Розенфельд, — Усмон Носир эс-ҳушини йўқотган эди. У уззу кун бўйи койка устида ўтириб, бошқа маҳбуслар билан сўзлашмас, назоратчиларнинг башарасини кўриши биланоқ «Йўқол, фашист!» деб қичқирар эди. Шундай пайтларда Усмоннинг назарига тушиб қолгудек бўлсак, у бизни ҳам фашистлар деб атарди.

Маҳбусхонада ҳар ким ўз пулига конфет-понфет дегандек озиқ-овқат маҳсулотларини сотиб олар эди. Усмон Носир бу конфетлар ўралган гулдор қоғозлардан шахмат доначаларини ясаб, қоронғи тушгунга қадар ўз-ўзи билан шахмат ўйнар, маҳбусхонадан сўраб олган қоғозларга эса шеър битиб ўтирар эди.

(Давоми бор).

СУРАТДА: ўзбек шоир ва ёзувчиларидан бир гуруҳи Кемероводаги Усмон Носир қабри олдида.

Хорижддан хабарлар

Телетайп лентасидан

ДЕҲЛИ. Мамлакатнинг Бош вазири Чандра Шекхар бошчилигидаги янги раҳбарияти мусулмон фундаменталистлари ўз қўпорувчилик ҳаракатларини давом эттираётган Жамму ва Кашмир штатидаги аҳволни сиёсий барқарорлаштириш йўлларини излашга биринчи даражали эътибор қаратиш ниятидадир. ПТИ агентлигининг хабар қилишича, кейинги кунларда Чандра Шекхар штат губернатори Гириш Саксена, Ҳиндистон Миллий конгресси (И) ҳамда миллий конференция партияларининг раҳбарлари билан бир қанча учрашувлар ўтказди. Гириш Саксена журналистлар ҳузурида сўзлаб, Кашмир водийсидаги аҳволнинг жиддий эканлигини тан олди. Шу билан бирга у кўрилаётган тадбирлар натижасида жангариларнинг қўпорувчилик фаолиятини анча чеклаб қўйишга муваффақ бўлинганлигини таъкидлади. Музокаралар натижалари янги ҳукумат тангликни бартараф этишга қаратилган сиёсий мулоқот бошлашни ёқлаётганлигини кўрсатмоқда.

ИСЛОМОБОД. Автомобиль транспорти ҳайдовчиларининг бир ҳафта давом этган умуммиллий иш ташлашидан кейин Покистон шаҳарлари ва қишлоқларидаги турмуш аста-секин изга туша бошлади. Кўчаларда йўловчи ташийдиган автобуслар ва таксилар пайдо бўлди, юк машиналари кўчаларга чиқди. Ассошиэйтед Пресс оф Пакистан ахборот агентлигининг хабар қилишича, иш ташлаш ҳукумат транспортчиларнинг талабини қондиришга, шариатнинг икки қонунини — Кисас билан Дайётни ҳайдовчиларга нисбатан қўлламай турышга розилик берганидан кейин тўхтатилди. Маъмурлар махсус комиссия ташкил этиш тўғрисида ҳам қарор қабул қилдилар. Бу комиссияга транспортчиларнинг норозиликларига сабаб бўлган қонунларга ўзгартишлар киритиш юзасидан таклифлар тайёрлаш топширилди. Покистон Бош вазири Навоз Шариф бу масалани ислом мафкураси кенгашининг Карочида ўтадиган навбатдан ташқари мажлисида муҳокама қилиш тўғрисида буйруқ берди.

ҚОҲИРА. Миср Араб Жумҳурияти Ички ишлар вазирлиги билан мамлакат хавфсизлик хизмати мамлакатни ислом экстремистларидан «тозалаш» юзасидан кенг кўламли кампанияни давом эттирмоқда. Рўзномаларнинг хабар қилишича, Мисрдаги тўрт вилоят — Ас-Ют, Ал Мин, Кен ва Сохагда кейинги кунларда яна қарийб 300 киши қўлга олинди. Шулардан 70 нафари октябрь ойида Миср парламентининг спикери Рифаат Махгубни ўлдиришни уюштирган «Ал Жиҳод» яширин ташкилотининг аъзоларидир.

Миср Араб Жумҳурияти Ички ишлар вазирлиги билан хавфсизлик хизматлари ўтган ойда ўтказган операциялар давомида қарийб 4 минг киши ушланди. «Ал Жиҳод»нинг жанговар қаноти амалда тор-мор қилинди. «Ал-Ахбор» рўзномасининг хабар қилишича, ташкилот қўпорувчилик гуруҳларининг жами аъзоларидан ҳозиргача атиги 9 киши қамоққа олинмай қолди.

(ТАСС).

АФҒОНИСТОНДА АЛИШЕР НАВОИЙГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛАР

ҚОБУЛ. (ТАСС мухбири Игорь Иванцов). Бугун Афғонистон пойтахтида буюк шоир, мутафаккир ва давлат арбоби Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига бағишланган тантанали мажлис бўлди. Бу мажлис билан Афғонистонда Шарқнинг буюк шоири маъракасини ўтказишга бағишланган тантаналар доирасида бутун бир тадбирлар туркумини амалга ошириш бошлаб юборилди.

Йиғилишда ижодкор зиёлилар, таниқли афғон шоирлари, ёзувчилари ва олимлари ҳозир бўлишди.

Алишер Навоий ижодиёти бутун инсоният мулки ҳисобланади, деб таъкидлади ўз нутқида шоир ва ёзувчи Сулаймон Лойиқ. Бизнинг давримизда Навоий ижодиётининг инсонпарвар ғоялари жафокаш мамлакатимиз барча халқлари Афғонистонда тинчлик ўрнатиш ва уни гуллаб яшнатиш мақсадида олиб бораётган курашларида ажойиб йўлчи юлдуздир, деди у.

Ранг-баранг олам

РУХСАТ БИР ЙИЛДАГИНА ТЕГДИ

ШВЕЙЦАРИЯЛИК 33 ёшли Бесаи Чоп исмли йигит пул топишнинг ғаройиб йўлини топди. У Ҳиндистоннинг машҳур «Рикша» деб аталувчи аравасини сотиб олиб, Берн шаҳрига келувчи сайёҳларни манзилга элта бошлади. Лекин, Чоп бу ишга рухсат олгунча бир йил «тинкаси қуриди». Фақатгина транспортнинг бу тури атроф-муҳитни ифлостантирмаслигини тушунтиргандан кейингина, унга ижозат беришди.

ХОТИНБОЗНИНГ ЖАЗОСИ ШУ!

УГАНДАНИНГ Кабале шаҳрида истиқомат қилувчи дурадгор Садайе Кирисс турмуш ўртоғини болалари билан уйдан ҳайдаб, бошқасига уйланиши 100 минг шиллингга тушди. Бундан ташқари «куёв бола» 10 ой қамоқ жазосига ҳукм қилинди. Мамлакатдаги баганда қабиласининг Қариялар жамоаси Садайени оғир оёқли хотинини икки ёш боласи билан уйидан қувиб чиқариб, бошқасига уйлангани учун шундай жазони қўллади.

ТЕЛЕВИЗОР ОЛДИДА ЎТИРИШ СИЗНИНГ СОҒЛИГИНГИЗГА ЗАРАР КЕЛТИРИШИ МУМКИН.

— КАЛИФОРНИЯ университетида меҳнат қилаётган педиатор Куртгол ҳар бир Америка телевизорига шундай огоҳлантириш ёзилган қоғозни елимлаб қўйиш керак, деб таклиф қилди. Икки ёшдан йигирма ёшгача бўлган 1.066 мижозни текширган Куртгол ҳар куни телеэкран олдида икки ва ундан кўпроқ соат бўлган болалар ва ўсмирларда қондаги холестерин моддаси телевизор кам кўрган тенгдошларига нисбатан икки баравар кўп бўлишини аниқлади, бу эса организмда модда алмашувининг бузилишига олиб келади.

12-13 ноябрь кунлари Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Ёшлар уйининг мусиқавий клуби ёш ижрочиларнинг «Камолат—90» жумҳурият кўригида қатнашиш истагида бўлган санъаткорлар билан гавжум бўлди. Беллашувда қатнашиш учун ариза берганлар сони 200 нафарга яқин эди. Беллашув ташкилий қўмитаси аъзолари билан бир қаторда таниқли санъаткорлар Ҳасан Ражабий ҳамда Маҳмуд Тожибоевлардан иборат ҳайъат ёшларнинг санъатига баҳо бердилар. Иқтидорли санъаткорлар кўплиги ҳисобга олиниб, Низомда белгиланганидек 30 нафар эмас, балки 39 нафар хонанда саралаб олинди. Улар 25,26, 27 ноябрь кунлари 2-босқичда ўз санъатларини намойиш этадилар. Дастлабки саралаш босқичидан ўтишга муяссар бўлганлар орасида Қашқадарё вилояти Ленин комсомоли мукофоти совриндори Абдурашид Исоқов ҳам бор.

«Умр ўтган кунлар эмас балки эсда қолган кунлардир», — донишманднинг ушбу кескин хулосаси кишини ўй-хаёлга толдиради. Беихтиёр хотиранг сандиғидан кечирган кунларингни титкилай кетасан. «Бормисиз, умрим деб атагулик кунлар? Бу муаззам ҳаётда беҳуда яшамаётганлигимни исботлашга кўмак бера оласизми?» Шунда хотирангда муҳрланиб қолган кунлар орзиқиш ёғдуси-ла жонланади.

Ана беғубор болалик. Қадрдон мактаб, синфдош йигит-қизлар... Бугунги кунда ҳаёт тарзингни белгиловчи касбга илк ҳавас уйғонган лаҳза.

Жумҳурият ёш ижрочиларининг «Камолат—90» беллашувида қатнашар экан, Абдурашиджон Исоқов ана шу нарсаларни хаёл қилган бўлса эҳтимол. Зеро катта синовлар арафасида инсон доимо ўз умрини сарҳисоб қилади. Ҳар ҳолда қўшиқ санъатига меҳр унда болалик қизиқишларига ҳамоҳанг уйғонган эди. Ўзлари ирригатор бўлсалар-да, қўшиқни жон-диллари билан севувчи Тўйчи ва Акмал амакилари қўлларига соз олиб, куйлашганида Абдурашид укаси Абдураззоқ билан уларга ҳавас-ла боқар, бармоқлар ҳаракати оқибатида тордан сеҳрли оҳанглар таралишига маҳлиё бўлиб тикиларди.

Амакилари ишдалигида неча бор ўғринча торни чертиб кўришга уринишган. Келинойиларидан, амакиларидан дакки эшитган пайтлари ҳам бўлган. Бироқ санъатни чуқур эъзозлайдиган Тўйчи ва Акмал ака Исоқовлар Абдурашид ва Абдураззоқнинг қизиқишлари шунчаки эмаслигини англашганди. Уларнинг «Сен баҳорни соғинмадингми?», «Гул шоҳида қолди рўмолим» каби қўшиқлари радио орқали таралган кунлар кўп бўлган. Амакилар ўз орзуларининг тугал рўёбини жиянларида кўришни истар эдилар. Ана шу сабабли Абдурашидга Қарши маданият техникумига, Абдураззоқни эса Қарши мусиқа билим юртига ўқишга киришни маслаҳат беришди. Абдурашид учун мусиқа сирларини ўрганишида бу маскан бетакрор ўрин тутди. Техникумни тугатгач, дастлаб Чироқчи ноҳиясидаги «Олтин қўллар» дастасида иштирок этди.

Санъатсевар муаллим Жаббор ака Исоқов ва Муаззам опа Исоқовалар оиласида Абдурашид ва Абдураззоқ мусиқа ва қўшиққа кўнгил қўйишда танҳо эмасдилар. Улардан кейинги 7 ўғил ҳам мусиқа асбобини яхшигина чаладиган, қўшиқ ижро этиш қобилиятига эга фарзандлар эдилар. Абдурашид амакилари кўмагида 1988 йилда оилавий даста тузишга қарор қилди. Шу йил Исоқовларнинг «Қалдирғоч» дастаси Қашқадарё вилояти оилавий дасталари орасида ғолиб бўлди. Бу орада Абдурашид ва Абдураззоқ Исоқовлар жумҳурият ойнаи жаҳонида ўтказилган «Марҳабо талантлар», «Дебют» телевизион конкурсларида янги қўшиқлар билан иштирок этиб, элга танила бошлашди. Улар ижросидаги «Юртим шамоли», «Кўзларим йўлда», «Сўзларинг», «Жаҳон қўшилгай», «Гул шоҳида қолди рўмолинг» каби қўшиқлар радио ва телевидение орқали тингловчилар эътиборига ҳавола этилди.

1989 йил Абдурашид ва уларнинг оилавий дастаси учун қувончли йил келди. Абдурашид ва Абдураззоқ Қашқадарё вилояти Ленин комсомоли мукофоти лауреати бўлишган бўлса, «Қалдирғоч» Наманганда ўтган жумҳурият оилавий ва фольклор дасталари фестивалида биринчи ўринни эгаллади. Бу бежизга эмас, албатта. Хонандалар халқимиз мусиқа меросининг эътибордан четда қолаётган жиҳатларини тиклашга уринганликлари, устоз ҳофизлар ижро маҳорати мактаби сабоқларини пухта эгаллаганликлари оқибатида бу юксак мукофотга лойиқ топилдилар.

Санъат ҳаёти ўзига хосликлари билан қизиқ. Абдурашид яккахон қўшиқчи сифатида ҳам ўзини синашга аҳд қилди. Бунинг учун янги оҳанг, янги қўшиқлар устида жиддий ишлаш керак эди. Шу сабабли у Алишер Навоий, А. Орипов, М. Юсуф, Р. Абдурашидов каби шоирлар сўзлари билан айтиладиган талай янги қўшиқлар яратди.

Ўтган йили бўлиб ўтган жумҳурият «Камолат—89» конкурси янги номларни санъат ихлосмандларига танитди. У кўплаб ёш иқтидорлар қалбига «Камолат»да қатнашиш истагини туғдиргани шубҳасиз. Ана шундай ёшлардан бири Абдурашид Исоқов эди. У бу йилги беллашувда конкурс шартида кўрсатилгани каби бир классик ва икки лирик қўшиқ тайёрлаб келди. «Камолат—90» ҳакамлар ҳайъати унинг ижросига қандай баҳо беришини, қолаверса, у ўз санъатини қандай намоён этишини олдиндан айтиш қийин. Бироқ бу ёш санъаткорга, шу ўринда «Камолат»да иштирок этаётган қалбида санъатга меҳр жўш уриб турган навқирон иқтидорларга чин юракдан омад тилаймиз. «Камолат—90» уларнинг ҳар бири учун камолат пиллапояси бўлишига орзумандмиз.

Амирқул КАРИМ,
«Ёш ленинчи» мухбири.

«КАМОЛАТ»

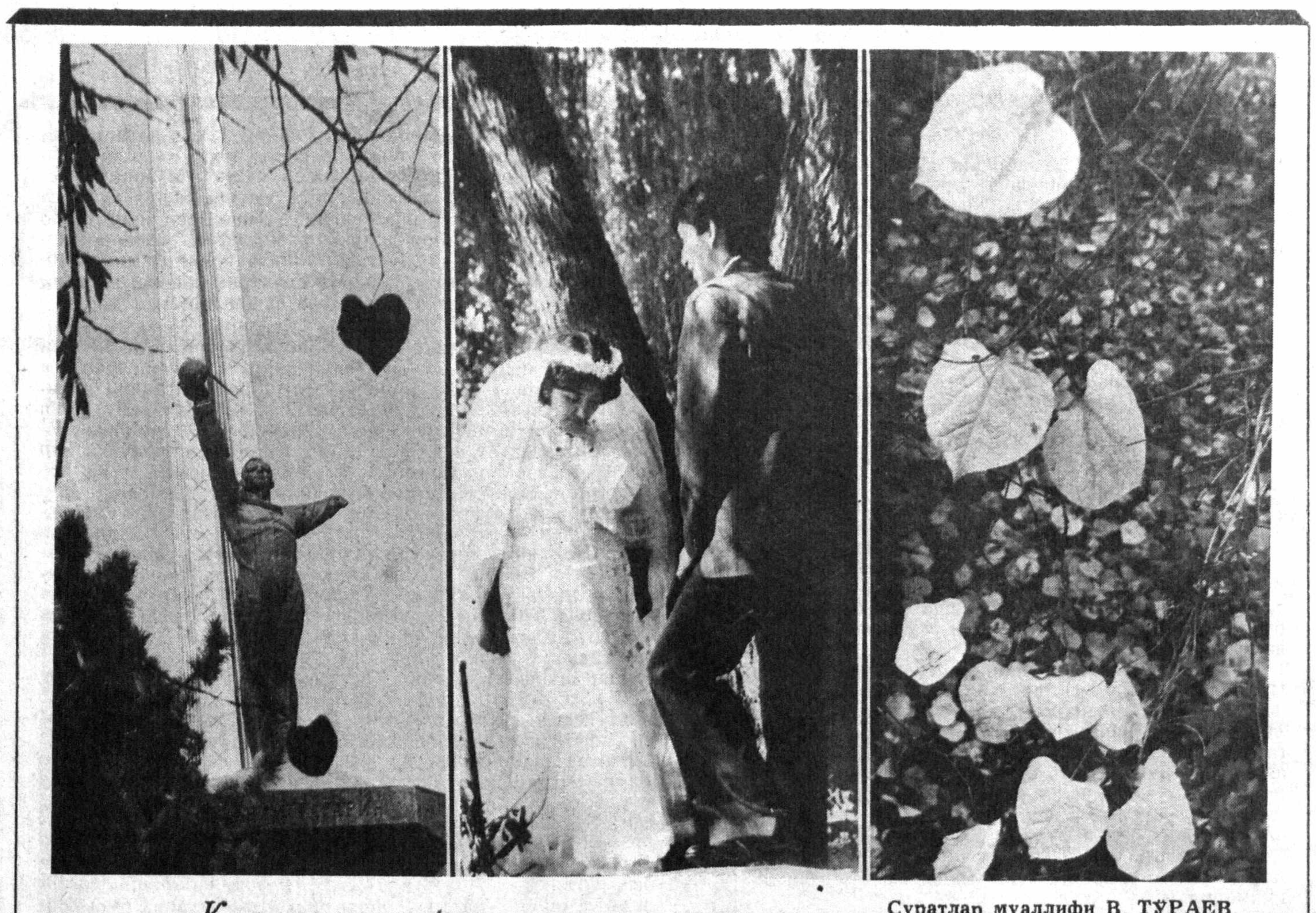
ПИЛЛАПОЯСИДА

ДЎСТБОЙ БЕГИМОВ НОМЛИ ДРУЖИНАДА

Уруш ветерани, жумҳуриятда хизмат кўрсатган ўрмон хўжалиги ходими Дўстбой Бегимовнинг номи Сурхондарё вилояти Ангор ноҳиясидаги 4-мактабнинг кашшофлар дружинасига берилди.

Д. Бегимов қирқ йилдан ортиқроқ умрини ўзи севган ишга бағишлади. Жанггоҳдан қайтиб келгач, ўрмон хўжалигида ишчи бўлиб ишлади, сўнг умрининг охиригача шу хўжаликка раҳбарлик қилди. Бу ерда етиштирилган мевали ва манзарали дарахтларнинг кўчатлари жамоа ва давлат хўжаликларининг боғларига, истироҳат боғларига, томорқаларга ўтқазилди. Ўрмончи ўзининг ерга, ердан униб чиқаётган барча нарсаларга бўлган меҳрини ёшларга сингдиришга ҳаракат қилди. 4-мактабда унинг ташаббуси билан вилоятда дастлабки ўрмон хўжалиги ташкил этилган эди. Кейинчалик қўшни 29-мактабда, бошқа ўқув юртларида ҳам шундай ўрмон хўжаликлари иш бошлаб юборди.

Эндиликда Дўстбой Бегимов номи билан аталувчи кашшофлар дружинасининг аъзолари ана шу машҳур ва сахий инсон хотирасига музей ташкил этишга қарор қилдилар.

Куз лавҳалари.

Суратлар муаллифи В. ТЎРАЕВ.

«КАМАЛАК»

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

АСАКАНИНГ ИККИНЧИ ЁШЛИГИ

Ленинск шаҳридаги Асака темир йўл бекатида янги вокзал қад кўтарди. Темирйўлчилар ва йўловчилар кўп йиллардан бери эски, инқилобдан олдин қурилган биноларда тиқилишиб ётардилар. Энди вокзалнинг имкониятлари анча кенгайди. У бир вақтнинг ўзида 120 нафарга қадар йўловчига хизмат қила олади. Кассалар, кутиш хоналари, маиший хизмат, соғлиқни сақлаш, савдо ва умумий овқатланиш шохобчалари уларнинг хизматида. Худди шу ерда ресторан ҳам ишлайдиган бўлади. Вокзал биноси Шарқ нақшлари билан безатилган. Янги иморат хўжалик усулида қурилди. Уни бунёд этишда шаҳардаги бир қанча қурилиш ташкилотлари ва ширкатлар қатнашди.

Қавс юлдузлар туркуми

(23 НОЯБРЬ—22 ДЕКАБРЬ)
ҲАҚИҚАТПАРВАР.

Олов белгиси — олижаноблик, омилкорлик.

Бу даврда туғилганлар характерида ҳаққонийлик, қувноқлик, келажакка катта ишонч мавжуд бўлиб улар бошқалар билан муомалада ўз фикрларини тўғридан-тўғри баён қиладилар. Улар билмаган ҳолда ўзларидаги болаларча тўғрилик туфайли бошқаларни хафа қилиб қўйишлари мумкин. Лекин уларда бу ёмон ният туфайли эмас. Балки айнан муомаладаги тўғрилик ва ростгўйлик туфайли бўлади.

Умуман олганда очиқ кўнгилли бўлишади. Ёлғон гапириш улар учун бегона. Қувноқлик, интеллект ва мақсад сари интилиш бирлиги уларга ҳар доим ғалаба қилишга имкон беради. Саёҳатни ёқтиришади.

Масъулиятни ҳис қилиш руҳи кучли бўлса ҳам, ҳаёт қийинчилигига эътибор қилишликни ёқтиришмайди, хоҳлашмайди.

Умуман улар ҳаётда кам енгилишади.

Эртанги кун бугунги кундан яхшироқ, афзалроқ бўлади, деган шиорга ишонишади.

Бу даврда туғилганлар умуман омадли ва қувноқ бўлишади. Улар кимнингдир ҳукмронлиги остида яшашни хоҳлашмайди. Ҳеч қачон курашдан қочишмайди ва ёрдамга чақиришмайди, ўзларини ҳимоя қила оладилар. Агарда касал бўлиб қолишса, қоидага кўра тезда соғайиб кетишади.

Яхши дўст ва маслаҳатгўй бўла олишади. Улардаги тиниқ ақл ёшлари ўтиб қолганда ҳам сақланиб қолади. Жасур халқ.

Кўпинча дангалчилик ҳам уларни ўзига тортади. Шунинг учун ҳам улардан яхши синовчи-учувчи чиқиши мумкин. Бу даврда туғилган одамлардан яхши ишчи ва хизматчи чиқади. Бошлиқ бўлишни ҳам уддалайдилар.

Қандай бўлишмасин қувноқлик, саҳийлик, оққўнгиллик уларга хосдир. Яхши ёзувчи, мусиқачи, диндор, бошлиқ ва бизнесмен бўла оладилар. Умуман улар уддабурондирлар.

Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг!

Тошкентнинг Юнусобод даҳасидаги бир хонадонда ақл бовар қилмас ҳодиса юз бераётир. Хилма-хил буюмлар сирли равишда ғойиб бўлиб, мутлақо кутилмаган жойлардан топилаяпти. Кийим, туфли, маржон кабилар қандилга илиниб қолади. Қулфлаб қўйилган жойдаги буюмлар ташқарига чиқиб кетади. Бир хонадаги ликопчалар тўсатдан бошқа жойда пайдо бўлиб, қарсиллаб синаётир. Катта ҳажмли оғир идишлар учинчи қаватдан ҳовлига учаяпти. Ичи озиқовқатга тўла залварли музлатгич ўз-ўзидан юриб кетаяпти. Идишларнинг тунука қопқоғини кимдир қоғоздек ғижимлаб ташлаяпти. Ғойибдан торт, қовурилган жўжа ва ҳоказолар пайдо бўлаяпти... Хуллас, безовта руҳми, кўзга кўринмас бир мавжудотми нимадандир норози бўлиб, бир-биридан антиқа ҳунарлар кўрсатаётир.

«Фан ва турмуш»нинг 12-сонида «Сирли ҳодисалар: «ФТ»-91» мақоласида ойнома бу борада махсус тажрибалар ўтказиши тўғрисида айтилган эди. «Фан ва турмуш» ҳузурида сирли ҳодисалар билан шуғулланувчи махсус гуруҳ тузилгани сизларга маълум. Хилма-хил соҳа мутахассисларидан ташкил топган бу гуруҳ Юнусободдаги хонадон ёрдам сўраб мурожаат қилганидан буён шу ерда тез-тез бўлиб, сирли тўс-тўполонни ўрганиб, тўхтатишга уринаяпти.

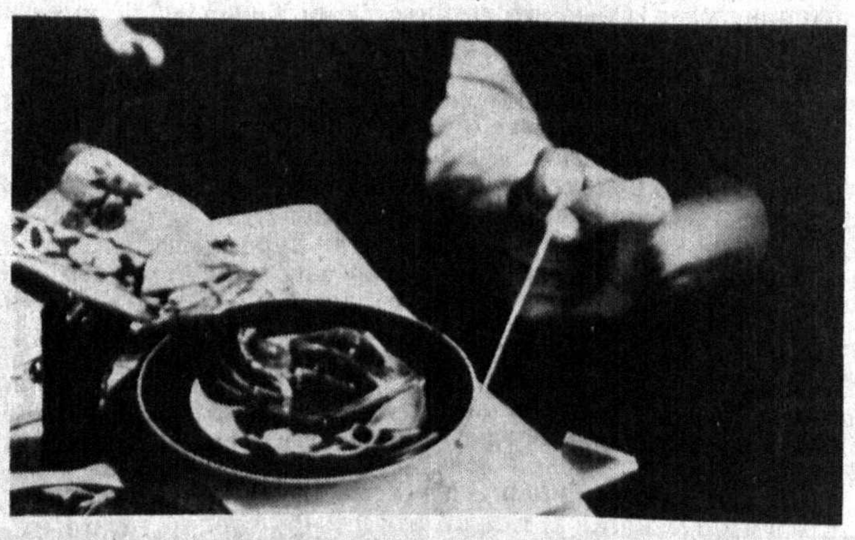
«Фан ва турмуш» ходимлари, радио, телевидение, киностудия вакилларининг кўз ўнгида, 40-50 гувоҳ олдида ликопчалар ҳавода тўсатдан пайдо бўлиб, қарсиллаб синаяпти. Тўғри ташаббускор гуруҳимиз ликопча синишини тўхтатишга муваффақ бўлди. Бироқ бу ягона ва кичик ютуғимиз вақтинча эмасмикан? Бошқа воқеаларни қандай тўхтатиш керак? Гуруҳимиз радио ва телевидение орқали мурожаат қилиб, Ўзбекистонда полтергейст бўйича мутахассис бўлса, ёрдам беришини сўради. Бу хонадоннинг ҳаловатини қайтариш учун хилма-хил усуллар қўллаб кўриляпти. Лекин сирли воқеалар, аксинча, ривожланиб бораяпти. Мисол учун яқиндан буён қўшнилар учинчи қаватда, шу хонадон деразалари рўпарасида росмана учар ликопчаларни кузатишяпти...

Бу хонадонда кўп сурат олинганди, плёнка куйиб кетди. Фақат телевидениенинг кучли ёритиш воситалари ёрдамида олинган бир-иккита суратларгина омон қолди, холос. Ушбу суратда ҳамманинг кўз ўнгида учиб келиб, диванга тушгани учунгина синмай қолган ликопчани ва унда қоғоздек ғижимлаб ташланган тунука қопқоқларни кўриб турибсиз. Биорамка—«Г» ҳарфи шаклидаги темир мослама эса ликопчада ҳам, ғижимланган қопқоқларда ҳам кучли биоқувват излари борлигини кўрсатди...

Юнусободлик «барабашка» ҳақида «Фан ва турмуш»нинг келгуси йил дастлабки сонларида батафсил ҳикоя қиламиз. Зотан, тадқиқотлар давом этаётир.

ЮНУСОБОДЛИК «БАРАБАШКА»

Рустам ОБИД.

Муштарийлар диққатига!

ЎЗГАРИШ БЎЛАДИМИ? ҲА!

«Айримлар бунга балким кўникиб кетишгандир. Аммо бу ҳолни мен ҳазм қилолмадим. Яқинда Шаҳрисабзга боришга тўғри келди. Патта олиб, Тошкент тайёрагоҳига йўл олдим. Текширувлардан сўнг, жой-жойимизни эгалладик.

Одатдагидек борт кузатувчининг (стюардесса) овози янгради. Салонни кузатиб чиқсам ҳаммаси ўзбеклар. Бека эса русча сўзларди. Ҳайратланганимни яширолмадим. Ҳатто ундан нега Давлат тилида маълумот бермаётганлигини сўрадим ҳам. Жавоби ғалати бўлди.

— Айтганларимни йўловчилар барибир тушунишди-ку?! Энди оғиз жуфтлаётгандим, яна фикримни бўлди.

— Очиғи ўзбек тилини билмайман.

Тан олганигаям шукур. Аммо шундан бери ўйлайман. Хўш, у Давлат тилини билмас экан, ҳеч бўлмаса маҳаллий йўналишларнинг борт кузатувчилигига ўзбек йигит-қизларини қабул этиш мумкин эмасми?

Келдиёр ЭРГАШЕВ.
Чироқчи ноҳияси».

Тошкент учув комплексининг маҳаллий миллат аҳлидан борт кузатувчилар тайёрлаш ташаббус гуруҳи раиси **Абдурасул ТОШПЎЛАТОВ**дан хатда келтирилган таклиф, эътирозларга ўз муносабатини билдиришни сўрадик:

— Тан олмоқ ҳам мардлик. Бундай кўнгилсизликлардан холи эмасмиз. Яшириб бўларканми. Баъзида шундай ҳолларнинг ҳам гувоҳи бўлганмиз. Жумҳуриятимиз раҳбарлари у ёқ бу ёққа учмоқчи бўлишса ўзбек тилини биладиган борт кузатувчини излаб қолишади. Ҳатто бошқа рейсга кетадиганларни тайёра зинасидан қайтариб келганликлариям бўлган. Кулгили-а. Асл номи билан айтганда кўзбўямачилик бу.

Бизда 621 нафар борт кузатувчи ишлайди. Унинг атиги 122 нафари ўзбеклар. Далилдан аёнки, ютуқларимиз кўнгилдагидек эмас. Ҳали Давлат тилида иш юритишни йўлга тўлиқ қўёлганимизча йўқ. Бошқа миллатга мансуб борт кузатувчиларнинг камчилик қисми ўзбек тилида ахборот бера олишлиги ҳам ташвишлантиради кишини.

Қандай ўзгариш қилса бўлади? Яқинда шу масалани кўриб чиқдик. Муштарийларни ташаббус гуруҳимизнинг қатъий фикридан бохабар этсак девдим. Биз ўзаро келишиб, конкурс ўтказишни лозим топдик. Ўйлаймизки, ҳамюртларимиз буни беэътибор қолдиришмайди.

Мана у!

Тошкент тайёрагоҳи парвоз комплекси ўзбек, рус (чет тиллардан бирини билса, янада яхши) тилларини биладиган 18—24 ёшдаги маҳаллий қизларни борт кузатувчи касбига қабул этиш учун конкурс эълон қилади. Унда ўрта маълумотга эга бўлганлар қатнашишлари мумкин.

Хоҳловчилар 1990 йилнинг 11 декабридан 13 декабргача соат 9.00 дан 17.00 га қадар мурожаат этишлари лозим. Лойиқ топилганлар махсус тайёргарликдан ўтадилар. Ўқув муддати чоғида 110 сўмдан стипендия бериладилар.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, Локомотив кўчаси, УТЦ—3, 5-қават. Конкурс комиссияси (Тошкент тайёрагоҳи олдида).

Ташаббус гуруҳининг бу ибратли ҳаракатидан биз ҳам қувондик. Энди гап яна ҳамюртларимизнинг ўзларига қолди.

Қурбон АЛИ.

ТВ

18 НОЯБРЬ — ЯКШАНБА

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА ҚАЙТА ИШЛАШ САНОАТИ ХОДИМЛАРИ КУНИ

РАКЕТА ҚЎШИНЛАРИ ВА АРТИЛЛЕРИЯ КУНИ

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор).

* * *

9.00 «Осмонни забт этувчилар». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 10.35 «Пахтакор» командаси билан учрашув». 11.55 «Дўстлик» кўрсатуви. «Ягона оилада». 13.10 «Алифбо сабоқлари» (такрор.). 13.45 «Деҳқон ва замин». Кўрсатув қишлоқ хўжалиги ва қайта ишлаш саноати ходимлари кунига бағишланади.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 «Кичкинтой» программаси. 18.40 «Тарона» (ҚҚМЖ) ва «Шодиёна» (Қашқадарё) ашула ва рақс халқ дасталарининг концерти. 19.20 «Аралаш». Ҳажвий киножурнал. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Навоий гулшани». Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги олдидан. Қутлуғ сана тараддуди. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Якшанба оқшомида» Мусиқий кўрсатув. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Зиё маскани». В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат дорилфунунининг 70 йиллигига бағишланади. 1-кўрсатув. 23.00 «Бу шунақа ўйин». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия). 00.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Саседа». Мусиқий ахборот. 10.05 «Ҳар бир кишига ва барчага». Реклама. 10.15 «Мўъжиза алифбо». 10.55 «Тоғлардаги ёғду». Бадиий фильм (рус тилида).

* * *

17.40 Кўрсатувлар тартиби. 17.45 «Тоғлардаги ёғду». Бадиий фильм (рус тилида). 19.00 «Сафар кардан — чаҳон дидан». 20.00 «Ҳафта». Информацион кўрсатув. 20.30 Концерт. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Боз як барномаи жавони». 23.20 «Телетомошабин ҳамроҳи».

● МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 «Спортлото» тиражи. 9.30 «Эрта саҳарлаб». 10.30 «Ватан хизматида». 11.30 Тонгги дам олиш программаси. 12.00 «Саёҳатчилар клуби». 13.00 «Мусиқий киоск». 13.30 «Здоровье». 14.15 «XX аср. Ташвишли давр хроникаси». Кинопрограмма. «Қора террор» бадиий-публицистик фильмининг премьераси. 15.35 «Қишлоқ янгиликлари». Панорама. 16.50 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Мумитроль ва бошқалар». Мультфильм. 18.00 Рус халқ қўшиқларини Л. Иванова ижро этади. 18.10 «Тирилиш». Бадиий фильм. Л. Н. Толстой романи мотивлари асосида. 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»). 21.30 «Вақт». 22.00 «Оддий ва мангулик ҳақида». 22.15 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс. 22.20 «Маппет-шоу». Кўп серияли қўғирчоқ фильм-концерт премьераси. 13 ва 14 сериялар. 23.10 «АРС» Олимпия спорт комплексига таклиф этади.

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг! 8.45 «Егор бобонинг эртаклари». Мультфильм. 8.55 Татар халқ қўшиқларини Г. Сафиуллина ижро этади. Қозондан кўрсатилади. 9.15 Ракета қўшинлари ва артиллерия кунига. «Тинчлик учун жавобгармиз». Ракета қўшинларининг ташкил этилиш тарихи ҳақида ҳужжатли фильм. 9.45 «Петя ва Қизил Шапкача». Мультфильм. 10.05 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан). 11.05 «Биз яшаётган олам». Режиссёр Б. Галантер фильмлари. «Майя Плисецкая». Таниш ва нотаниш» («Экран»).

14.15

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ВИДЕОКАНАЛИ

16.45 Оғир атлетика. Жаҳон чемпионати. Венгриядан кўрсатилади. 17.30 «Планета». Халқаро программа. 18.30 «ТФ» студияси. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...». 20.45 «ТФ» студияси. 21.30 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 22.00 Коллаж. 23.05 «ТФ» студияси.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

«Ёш ленинчи»

«Молодой ленинец»
орган ЦК ЛКСМ
Узбекистана
Издаётся на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ:
700083, ТОШКЕНТ
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
ИНДЕКС: 64607.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Д. — 28617.